

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prašerna ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Din 15.-

Pismo iz Beograda

Te dni smo se prvič po poletnem odmoru zbrali samostojno-demokratski poslanci v Beogradu. Ves dan smo si poročali drug drugemu o doživljajih, o željah in težavah naših volilcev.

Jaz sem prinesel cel koš, moj prijatelj dr. Pivko pa je že nekaj dni pred mano praznil ravno tolik koš. Oba sva posebno poudarjala naše davčne težave.

Danes bi o teh razgovorih rad povedal le eno glavno stvar: soglasna je bila tožba o krizi kmetijskega stanu. Vsi smo prinesli v tem oziru precej enake pritožbe in zahteve. Gospod Pribičević, ki je obhodil ves Kras, od Hercegovine preko Dalmacije in Like-Krbave v bosanske kraje, in mi drugi smo s prstom pokazali predvsem na dejstvo, da je izboljšanje dinarja pač sledil padec cen kmetijskih proizvodov, niso pa še padle cene onih predmetov, ki jih rabi kmetovalec.

Niti žal-besede seveda ni bilo radi dviganja dinarja, pač pa se je sklenilo započeti močno akcijo, ki naj privede do tega, da bomo enkrat vedeli, pri čem smo ali vsaj pri čem bomo z dinarjem. Že drugi stanovi trpe radi nestalnosti dinarjeve vrednosti, a pri njih se to nekaj lažje popravi kakor pri kmetovalcu, ki se, enkrat zadolžen, nikoli več ali vsaj kmalu ne more izkoptati iz zla.

Govorili smo o izvoznih carinah, ki so se deloma razveljavile, kakor je naš klub predlagal že spomladi. K temu pa se je posudarjalo, da niti popolnemu ukinjenju izvoznih carin, ki ga zahtevamo z izjemo okroglega lesa, ki ga rabijo domače žage, ne bo sledilo ozdravljenje. Nasprotno: težave s prodajo živine ter mesnih proizvodov imajo vzroke drugod. Zdaj ni izvoznih carin in vendar se kriza ni omilila. Carine, ki so tvorile le neznamenit odstotek cene, torej niso bile vzrok težavi. Vzrok je ta, da mora kmet spričo denarne stiske za vsako ceno prodajati blago, na inozemskih trgih pa nam uspešno izpodjeda tla blago iz drugih držav. V tem oziru smo sklenili zahtevati, da si nove železniške tarife že zdaj ugodnejše, vendar še izrednih ugodnosti za izvoz, da bo kupčija lažja. Posebno akcijo smo začeli radi izvoza vina, ki mu je sicer v avstrijski trgovinski pogodbi zagotovljenih nekaj ugodnosti, a Avstrija pogodbe še ni uveljavila.

Največ govora je bilo o ukinjenju uvoznih carin za kmetijske potrebščine. Jaz sem

prinesel poleg tozadevne spomenice Kmetijske družbe še podrobnejše predloge. Dobil smo zagotovilo, da bo naša akcija za ukinjenje carin za razna gnojila, semenje, stroje in orodja uspešna.

Mnogo smo obravnavali nadalje vprašanje o znižanju cen za obleke. V tem oziru je istotako važno carinsko vprašanje, to se pravi instrukcije, ki jih bo dobila naša delegacija, katera bo vodila trgovinska pogajanja s Češkoslovaško.

Seveda moramo biti iskreni: Ako vse te naše akcije uspejo (železniške tarife, uvozne carine), vendar to ni še popolna rešitev težav našega kmetovalca. To je samo olajšanje, kar je seveda tudi nekaj.

Vzroki naših težav gredo globlje: Porast dinarja gotovo prinese znižanje vseh cen. A preden se razburkano morje poleže in nastopi staro ravnovesje, traja lahko eno, dve leti. Tisti, ki je največji siromak, se je moral najprej udati. Vsi drugi se še branijo

cene znižati. To je človeško, kajti le obilica blaga ali pa konkurenca sta v stanu cene rušiti.

Eden naših tovarišev poslancev je poročal, da so v neki vasi njegovega okraja kmetje sklenili naslednje: nihče ne proda živine, ki je sposobna za delo, in mu raje drugi pomagajo, če rabi kaj denarja; ne kupujejo se nove obleke in zlasti ne svila ter luksuzni predmeti. Kupuje se le, kar je za življenje neobhodno potrebno in se ne dá odložiti, in ono, kar lahko služi za delo in povečanje pridelka. Tako bo bilanca, kakor upajo, postala zopet zdrava...

Jaz nisem prav verjel v to, a misli so se mi videle za prehodno dobo zdrave. Če bi vsi ali vsaj velik del naroda tako postopal, bi gotovo skrajšali čas, ki nas privede do starega ravnotežja.

Razšli smo se z naročilom predsednika, naj vsak prinese svoje predloge, ko bo sklicana Narodna skupščina.

Dr. Gregor Žerjav.

Politični pregled

Politično življenje ni prineslo zadnje tri mesece, odkar imamo radikalno-radičevsko vlado, nobenih posebnih dogodkov. Rešitev vseh važnejših vprašanj se je neprestano odlagala, ker ni hotela radikalna stranka ničesar ukreniti brez ministrskega predsednika Pašića, ki se je do zadnjega časa zdravil v inozemstvu. V sredo dopoldne pa se je

Pašić vrnil v Beograd

iz Monte Carla, kjer je bival zadnje tedne. Z njegovim povratkom v domovino se bo vsekakor pričelo živahnije politično življenje in bo v doglednem času gotovo tudi padla odločitev glede raznih nesoglasij in spornih vprašanj, ki so nastala v zadnji dobi med radikali in radičevci. Ni dvoma, da se bo v kratkem tudi odločilo, ali vstopi Stepan Radić v vlado in ali sploh pride do kake preosnove vlade. Več živahnosti v političnem življenju je pričakovati tudi zaradi sklicanja Narodne skupščine,

ki se ima sestati že v soboto popoldne. Doselej je vlada pripravila zelo malo gradiva za zasedanje Narodne skupščine. Parlamentarni odbori so do zadnjega časa počivali in niso pripravili nobenih zakonskih načrtov. V zadnjem času je bil sklican šele finančni odbor, ki se bavi z zakonskim predlogom o carinski tarifi. Na ponedeljkovi seji finančnega odbora je finančni minister dr. Stojadinović očrtal načela vladne carinske politike ter je naglašal, da skrbi vlada predvsem za industrijo, ki predeluje sirovine domačega izvora, in pa za indu-

strijo, potrebno za narodno obrambo, oziroma za vojaške svrhe. Končno veljavna carinska tarifa pa bo šele izdelana po zaključitvi trgovinskih pogajanj s posameznimi državami.

V finančnem ministrstvu se z veliko naglico pripravlja

novi državni proračun,

ki mora biti Narodni skupščini predložen do 20. novembra. Po dosedanjih zahtevah posameznih ministrstev bi bili po novem proračunu državni izdatki za 4 milijarde večji kakor prejšnji. Največ zahtevajo ministri za vojsko in mornarico, za kmetijstvo in vode, za prosveto ter za promet. Minister za vojsko in mornarico zahteva kredite za nove vojašnice in skladišča, minister za kmetijstvo in vode pa za melioracije v Črni gori in Hercegovini. Seveda izjavlja finančni minister, da je treba razne zahteve posameznih ministrov omejiti in skrčiti čim bolj izdatke. Kaj obeta novi državni proračun Sloveniji, še ni znano v javnosti.

Redno zasedanje Narodne skupščine bi po nekaterih vesteh imel otvoriti kralj s prestolno besedo. To se bržkone ne bo zgodilo, ker je

kralj obolel.

Kraljeva bolezen sicer ni težka, vendar pa se mora zdraviti v postelji. Obolel je namreč na lahni španski bolezn, nekoliko pa tudi zaradi naporov na potovanju pa južni Srbiji, Črni gori in Dalmaciji. Kakor pa poročajo, ni resnejše nevarnosti za kraljevo zdravje.

V beograjskih političnih krogih so zbudile posebno pozornost vesti

o nezadovoljstvu v klerikalni stranki.

Zadnje čase je dr. Korošec več ali manj prikrito ponujal radikalom vstop klerikalne stranke v vlado. To ponujanje je imelo svoj vzrok. V klerikalni stranki že dolgo časa vre zaradi neuspehov dr. Koroščeve politike in se je nezadovoljstvo začelo očitno kazati tudi že med duhovniki. Da bi zamazal razpoke v lastni stranki, je dr. Korošec poizkušal na razne načine, da bi se približal radikalni stranki in sčasoma omogočil svoji stranki vstop v vlado. V Beogradu pa so spoznali, kje dr. Korošca čevlji žuli in so radikalni precej odkrito odgovorili, da za enkrat še ne mislijo vleči klerikalne stranke iz blata. Tako je najmočnejša slovenska stranka po zaslugi dr. Koroščeve politike obsojena v popolno osamljenost, ker se tudi opozicijske stranke branijo njene družbe.

Klavrno vlogo igra pri nas v Sloveniji tudi bivša SKS, ki si je toliko obetala od priključitve k Stepanu Radiću. Po treh mesecih obstoja sedanje radičevsko-radikalne vlade ni še nobenega duha in sluha od

Puceljvih drobtin.

Slovenski kmetje še vedno čakajo na te drobtine, ker bi jim v sedanjih slabih časih tudi kake drobtine prav prišle, vendar pa doslej Pucelj kot poslanec vladne stranke niti toliko ni dosegel, da bi davčni vijak ne pritiskal tako na kmečke žepce, kakor pristiska zadnje čase. Kmetje sedaj spoznavajo, da za pametno politiko ne zadostuje samo prazno besedičenje, ampak da je treba zanjo predvsem resnih in sposobnih mož.

Zato tudi ni čudno, če se nezadovoljstvo davkoplačevalcev in volilcev sploh kaže v tem, da se z vsakim dnem množe vrste samostojne demokratske stranke.

SDS pridobiva

novi pristaše ne samo pri nas, ampak tudi v

Kupujte vse Vaše žimske potrebščine za ženske in moške obleke pri stari, domači trgovini pri 1

Ljubljana „Češniku“ Lingarjeva ulica

tam boste dobro in pošteno postreženi.

Iz časov norosti

Spomini.

I.

Veseli dogodki iz solnčne mladosti spominjajo človeka dobe brezskrbnega življenja ter ga razvedrijo v pozni starosti. Napisal bi debelo knjigo, če bi jih hotel natanko opisati, zato bom podal le najzanimivejše — sebi v razvedrilo in bralcu v zabavo.

Našo družbo so tvorili izborni šaljevci: Zelodarjev Jaka, Šiškarjev Janez in Frilinov Andrej. Vsa okolica nas je poznala in vabila v svojo sredo. Samo dolgočasneži so nas črtili, zakar smo jih včasih pošteno potegnili.

Med naše najhujše sovražnice se je prištevala Dimeževa Katarina, stanujoča v siromašni bajtici nedaleč od vasi. Obdolžila nas je vsake neprijetnosti, ki se ji je pripetila. Zato smo morali včasih tudi poskrbeti, da nas ni po krivem obsodila.

Na Zelodarjevega Jaka je imela Katarina posebno piko. Niti pogledal je ni, da bi ga ne bila robato ozmerjala. Fant ji seveda ni zameril, sklenil pa se je maščevati z nedolžno šalo.

Jaka je bil silno dovtipen in iznajdljiv. Izvohal je, da se s ščetinami od belega prašiča napravi izborna šala. Treba jih je nastroiti na majhne delce ter natresti v posteljo na rjuhe ali na perilo. Ti ščetinasti delci se primejo kože in povzročajo neznožno srbenje.

srbskih in hrvatskih krajih. Svetožar Pribičević, ki je zadnje mesece obhodil vso Bosno, Hercegovino in Dalmacijo, da bi zvedel za mnenje volilcev, je začel prirejati zadnje čase shode tudi po hrvatskih krajih. Preteklo nedeljo je imel velik shod v Vinokovcih, ki se ga je udeležilo okrog 10.000 ljudi. Volilci so ob tej priliki z velikim navdušenjem odobrili politiko SDS. Ljudje spoznavajo, da more samo dosledna in odkrita politika SDS prinesiti našemu narodu lepšo bodočnost.

Kako se bo naša notranja politika v bodoče razvijala, se bo pokazalo jasnejše v par tednih, ko se bo v Narodni skupščini pričelo redno delo, ako ga bodo zmožne voditi vladne stranke. Poslanci SDS bodo tudi v bodoče posvečali svojo glavno pozornost

rešitvi gospodarskih vprašanj,

kakor so to delali doslej, ter bodo strogo nadzirali delo vlade, da ne bo ostalo samo pri praznih obljubah vladnih strank. Posebno pozornost bodo posvetili davčnim problemom in izenačenju davkov, ki bi bilo lahko že uveljavljeno, ako bi ostala prejšnja vlada pri državnem krmilu. Pri razpravi o novem državnem proračunu v Narodni skupščini bodo skušali zavarovati interese našega ljudstva, predvsem seveda kmetškega stanu, ki je zaradi klerikalnega in radičevskega demagoštva in brezdolja pretrpel že dovolj škode.

Zunaj naše države se dogaja v zadnjem času mnogo stvari, ki nas več ali manj zanimajo. V Avstriji, pa tudi Nemčiji se naprej vrši

propaganda za priključitev Avstrije k Nemčiji.

Mogoče se bo to kdaj zgodilo, toda za tisti trenutek moramo biti pripravljeni, da nam Avstrija vrne slovenski del Koroške. Sedaj ob petletnici nesrečnega plebiscita so se na raznih spominskih prireditvah v naši državi, zlasti v Sloveniji, enodušno poudarjale zahteve, da moramo čimprej imeti koroške rojake združene z nami v Jugoslaviji.

Naša soseda Italija že težko zdihuje pod fašistovskim nasiljem.

Fašistovska vlada s svojim početjem nikakor ne prikazuje tisto tako hvalisano

2000letno italijansko kulturo. Fašisti hočejo namreč brezobzirno uničiti v Italiji demokracijo in svobodo mišljenja. Začeli so že zopet z dejanskimi napadi na svoje politične nasprotnike in s požigi njihovih lokalov. Razmere v Italiji postajajo ponekod skoro prav takšne kakor kje v Albaniji.

DOPISI

GORNJI LOGATEC. Naše staro Bralno društvo, ustanovljeno leta 1882, se je prostovoljno razšlo. Njegovo imetje (knjižnica in nekaj pohištva) prevzame sokolsko društvo. Je že tak zakon narave, da se staro umika mlademu, ko je dovršilo svojo nalogo. — «Koroški dan», ki so ga preteklo nedeljo na inicijativo Jugoslovenske Matice priredila vsa kulturna društva obeh Logatcev v Sokolskem domu v Dolenjem Logatcu, je uspel nadvse zadovoljivo. Pokazal je pot, po kateri bi morali hoditi v vseh nepolitičnih zadevah, predvsem na kulturnem in narodno-obrambnem polju. Dopoldne je bil cvetlični dan v korist Jugoslovenske Matice. — Prosvetni odsek Sokola pripravlja prav marljivo program za žimsko kulturno delo. Ali ga bo mogel tudi v resnici izvršiti že v društveni dvoranici?

JESENICE. Naše mlado društvo «Edinost» se prav lepo razvija. To pa nekaterim osebam ni všeč; radi tega prav pridno udrihajo po društvu in ga napadajo ob vsaki priliki. Žalostno dejstvo pri tem je, da ravno oni, ki vršijo iste posle, namreč vzgojo mladine, nam nasprotujejo iz osebne mržnje. Tako je tukajšnjemu šolskemu vodji g. Šegi naša «Edinost» nevšečna. Pridite in prepričajte se sami, kako jih učimo! Saj se že kažejo sadovi naše vzgoje. Pri članih «Edinosti» ne vidite nikake podivjanosti. Mislimo, da bi g. Šega tudi na obrtni šoli lahko to opazil. Ako pa vajenec z 18. leti kadri, mislimo, da to ni najhujše. Sicer pa ima g. Šega v svojih razredih tudi učence, ki prav pridno kade in rabijo izraze, da se mora vsak odrasel zgrazati nad tako podivjanostjo. Gospod Šega, v šoli je Vaše mesto,

Ljubljana Pri „Češniku“ Lingarjeva ulica
velika zaloga sukna, štifa, kamgarna, dvojnega sukna za suknjiče.

Katarina je kupčevala z jajci ter je zaradi tega ni bilo večkrat doma. To priliko je porabil Jaka za maščevanje nad zgovorno ženico. Posrečilo se mu je, da je neopaženo zlezal skozi podstrešno okno v kočo ter je natresel v posteljo vse polno narezanih ščetin.

Pozno zvečer se je Katarina vrnila s kupčije. Vsa trudna je legla k počitku, kmalu pa se je začela obračati in premetavati sem in tja. Zdaj jo je zbodlo na desni in zdaj zopet na levi strani; čim bolj se je gibala, tem huje jo je žgalo po telesu. Zaspati ni mogla vso noč.

Izmučena je vstala drugo jutro ter se je praznično oblekla. Namenila se je v cerkev, potožiti svoje muke blažitelju bolečin. Sedla je v prvo klopi pred glavni oltar ter se je zatopila v gorečo molitev. Dolgo pa ni mogla vztrajati v začetni pobožnosti, tako jo je peklo po životu.

«Molim, pa mi ne pomagaš,» je očitala svetniku, čehljaje se po rami.

«Pa nisi kaj nalezla?» jo je vprašala Makova Urša tiho, kot se spodobi na svetem kraju.

«Eh, kaj bom nalezla!» jo je zavrnila z enako dostojnostjo.

«Kakih živalic... Saj se neprestano praskaš.»
«Živalic nimam... Urša, kaka bolezen bo.»
«Srbečica! Ježeš, Katra, to je nalezljiva bolezen!»

Strahoma se je odmaknila Urša od svoje prijateljice, ki je kmalu nato zapustila cerkev.

Domov grede je srečala Jaka, ki ga je oštela kakor po navadi. Videč, da se venomer čehlja

po životu, se ji je porogljivo mugal. Njegovega roganja pa seveda ni umela, ker si ni mogla misliti, da ji je Jaka povzročil to nadlogo.

Doma si je skuhala kamelic, lipovega čaja, bezgovih jagod in tavžentrož. Katarina se je neznanško potila, kar ji je povečalo srbenje, ker so se ščetinasti drobci lažje prijemali mokre kože. Najhujše pa je bilo, ker so ji sosedje zapirali vrata — tako so se bali srbečice in nadležnih živalic.

V strahu za življenje se je končno podala k mažaski Mehurki, ki jo je nekaj časa zdravila z raznimi mazili; ko pa ji le ni odleglo, ji je preiskala obleko in odkrila povzročitelje njenih muk. Krivda je seveda padla na nas.

II.

Šiškarjev Janez se je spril s Kosmačevo deklo. Ni je imel namena žaliti, a ona ni razumela šale. Njegovo prošnjo za odpuščanje je odločno odklonila, kar ji je Janez silno zameril.

Sedeli smo nekega večera v travi pred Kosmačevim hlevom, šalili smo se in prepevali. Dekla, ki je nosila vodo iz vodnjaka, je napravila mimo nas vselej velik ovinek.

«Mici moramo eno zagosti,» mi je pošepnil Janez, ko je odšla v vežo.

«Nič bi ji ne škodovalo,» sem mu odvrnil, csamo dobro moramo izvesti.»

«Nekaj izvrstnega bomo napravili,» je poudaril ter se je pričel razgovarjati s Kosmačevim hlapcem o pravkar izmišljeni nakani. Ko smo mu

kjer se da izvrstno delovati za vzgojo mladine. Mislimo, da bi Vam moralo biti všeč, ker se pri nas vzgaja mladina v načelnosti, da ne bodo pozneje politični nestalniki, ki bi ob vsaki priliki spreminjali barvo. H koncu Vam pa še povemo, da nas take ovire ne bodo spravile iz ravnovesja.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO. Kakor po drugih krajih, tako smo tudi pri nas obhajali petletnico plebiscita ter manifestirali za priključitev slovenskega Korotana Jugoslaviji. Šentvidska obrtna mladina je priredila lepo spominsko slavnost za Korotko. V imenu Jugoslovenske Matice je govoril prof. dr. Valentin Rožič. Z velikim navdušenjem je bila sprejeta resolucija, naslovljena na zunanjega ministra.

LITIJA. Brezplačna nasvetovalna pisarna, ki daje vsakomur nasvete v vseh gospodarskih, sodnih, davčnih, vojaških, šolskih in drugih zadevah, uraduje vsako nedeljo in praznik od 10. do 12. ure in vsak torek ob istih urah ter vsak petek od 3. do 4. ure popoldne brezplačno. Pisarna se nahaja v Litiji na Glavnem trgu v hiši gospoda Meška v prvem nadstropju.

HRASTNIK. Imenoma navedeni upokojenci: Iv. Kačič, Juro Lamper, Jože Rojc, Juro Pene, Franc Javoršek, Matija Golouh, Miha Jazbinšek, Češnovar in Verne se zahvaljujemo organizaciji SDS, posebno pa tajniku g. M. Rošu, ki sta nam skupno pripomogla, da smo dobili plačano celo pokojnino. Osem mesecev smo čakali in se za nas ni zmenil nihče drugi, ne klerikalci, ne ostali, ki nam navadno ob volitvah obljubujejo vse. Zato svetujemo mi upokojenci vsem: Oklenite se organizacije SDS vsi zavedni delavci, kajti ona se briga za ljudi in dela, kar more. — **Upokojenci.**

TALČJI VRH. Dramatično društvo «Zarja» na Talčjem vrhu bo priredilo v tukajšnji šoli v nedeljo 18. t. m. in drugo nedeljo 25. t. m. ob pol 3. uri popoldne igri: «Boljša je kratka sprava kakor dolga pravda» in «Laži-zdravnika».

LAŠKO. Novi člani mariborskega političnega nemškega društva so naslednji Laščani: Rösler (prišel iz Vojvodine), Karl Herman, Teodor Drole (stric ravnatelja v Hrastniku) in Josip Fretze.

Ljubljana Pri „Češniku“ Lingarjeva ulica
velika izbira sukna, velurja, pliša, astrahana, zameta za manteljane. III

jo enoglasno odobrili, je odšel v hlev ter je zaprl vrata za seboj.

Kosmačeva živina je bila razvrščena v dve vrsti: na eni strani so stale štiri rejene molzne krave, na drugi pa štirje volji; vmes se je nahajal prostor za hodnik.

Janez se je lotil zamišljenega dela. Naglo je prestavil vole na kravjo in krave na volovsko stran. Oboje je brez najmanjšega ropotanja privezal k jaslim, nakar se je odstranil, zakaj vsak čas je morala priti dekla, da pomolze krave.

Komaj smo poiskali vsak svoj prostor za opazovanje, ko je prišla Mica z golido in leseno svetilnico. Obesila jo je na klin, moleč iz zidu, ter je zavihala rokave.

Živina je bila skoraj enake velikosti in sive barve. Luč, ki je prihajala iz svetiljke skozi umazane šipe, je bila preslaba, da bi ji odkrila nepričakovano razliko.

Poiskala je stolček, sedla in stisnila golido med kolena. Kakor po navadi je hotela najprej oprati vime z vodo, ki jo je prinesla s sabo v posodi. Zmočila si je roko in segla proti živali, ki je preplašena odskočila in udarila z nogo. Samo narahlo se jo je dotaknila in Mica je ležala z golido v mokrem gnoju.

Ko se je pobrala, je pregledala živino in videla, da je prestavljena. Začela je robančiti domačega hlapca kakor tudi nas, njegove tovariše, ki smo se na dvorišču držali od smeha za kolena.

ROVA PRI KAMNIKU. Umeščen je bil dne 13. t. m. na tukajšnjo župnijo g. Franc Golmajer, prej kaplan v Šmihelu pri Novem mestu.

KOČEVJE. Koroški večer, ki ga je priredila podružnica Jugoslovenske Matice v Kočevju v soboto v hotelu «Trst», je nadvse pričakovanje lepo uspel. Lahko trdimo, da ni bilo zlepa toliko kočevskega Slovenstva zbranega v hotelu kakor ta večer. Manifestacija je otvoril predsednik Jugoslovenske Matice, poudarjajoč, da vidi v obisku edinstvo Slovencev za — Korotan. Program je vseboval: predavanje, deklamacije in petje. Vsaki točki je sledilo burno odobravanje. Po izvršenem programu so se prodajale v prid Jugoslovenske Matice cvetlice, razglednice, knjige, brošure in narodni kolki.

BREZNO PRI SV. JEDERTI. V nedeljo 18. t. m. bo priredil odbor Javne ljudske knjižnice v Breznu pri Sv. Jederti vinsko trgatavo ob 14. uri v gostilniških prostorih g. Petra Kozole. Čisti dobitek je namenjen za nabavo novih knjig za knjižnico. Vse prijatelje naprednih knjižnic vabimo k sigurni udeležbi. — **Odbor.**

SV. KRIŽ PRI MARIBORU. Neki dopisnik se je nedavno v «Slovenskem Gospodarju» iz nas prednjakov norčeval, češ, da smo imeli neke tajne seje, da bi dali g. župnika v «Domovino». Seveda to ni bilo res, dasi smo imeli dovolj povoda, da bi to storili, ker je dne 10. septembra t. l. zelo ostro nastopal proti gostilničarjem in njihovim prireditvam. Se je pač bal, da bi se ne bilo na ta dan, ko je g. Zebot imel tukaj političen shod in je bil obenem tudi cerkveni shod, morda kje plesalo, ker bi v tem primeru g. Zebot pa ne imel skoro nikogar na svojem shodu. Zato so tudi merodajni gospodje od SLS storili vse, da bi taka plesna prireditev ne bila dovoljena.

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

VAŽNA ZAHTEVA PRI MLEKU.

Pri mleku gledamo iz zdravstvenih in gospodarskih ozirov na to, da je čisto. Le čisto mleko je zdravo in okusno in dobro porabno za različne mlečne izdelke. Le iz zdravega in čistega mleka dobimo okusno sirovo maslo in dober sir. Nesnažno mleko se razodeva po svojem okusu in duhu, po barvi in na tem, da napravi dnišče, če

kaj časa mirno stoji. To dnišče je usedlina razne nesnage, ki se je mleku primešala, bodisi v hlevu med molžo ali pa pozneje. Navadno postane mleko nesnažno med molžo, če nismo dosti snažni pri tem delu. Ta napaka, da smo pri molži premalo snažni, je najbolj razširjena. Odtod tudi redne pritožbe naših mlekarjev in sirarjev, pa tudi vseh drugih različnih strank, ki uživajo mleko.

Zato je pa važna in glavna zahteva pri molži, da je molža snažna in čista. Po naših hlevih se vimena onesnažijo z gnojem, t. j. z blatom in steljo, posebno tam, kjer puščamo gnoj dalje časa pod živino in kjer premalo nastiljamo, ali pa s steljo, ki je sama na sebi premalo snažna. Taka vimena se morajo pred molžo zmeraj skrbno osnažiti z umivanjem in brisanjem. Ni zadosti, da jih umijemo, ampak treba, da jih s suho in snažno cunjjo do dobrega obrišemo. Le tako osnažena vimena dajejo čisto mleko. Ravno tako morajo biti tudi roke čiste in posoda, v katero molzemo. Ker se mleko silno rado navzame tudi slabega duha in smeti (glivic) iz hlevskega zraka, ki povzročajo razne napake pri mleku, je treba gledati tudi na to, da je zrak v hlevu kolikor mogoče čist in da opuščamo tik pred molžo ali pa med molžo vsako kidanje gnoja. Tolšča, ki se nahaja v mleku in ki se nam pokaže pozneje kot smetana vrh mleka, je silno občutljiva in se najprej navzame slabega duha in pokvare. Zato je treba pri mleku in pri vsem njegovem ravnanju največje snage, da dobimo mleko, ki bo brezhibno in zdravo.

Nesnažna molža je pri nas največ kriva, če se pritožujejo naši odjemalci o neokusnem mleku in o mleku, ki se rado kvari, hitro kisa itd. Tako mleko ni okusno kot pitno mleko, še manj pa dobro za izdelovanje finih in trpežnih mlečnih izdelkov, pa bodi to sirovo maslo ali pa sir. Kakor ni mogoče iz slabe moke napravljati dobrega kruha, tako tudi ni mogoče napravljati iz slabega mleka dobrega sira. V tem pogledu se pa pri molži največ greši in zato je naša glavna in važna zahteva: Molža bodi snažna in čista!

Ljubljana Pri „Češniku“ Lingarjeva ulica
posteljne garaitare, odeje lastnega izdelka, konjske kože, plahte, porbata-te rjuhe. IV

III.

Naše gospodinje so imele navado, da so skuhale večerjo ter jo postavile na okno, kjer se je hladila. Tako je dišala po vasi mlečna kaša, prežganka, ričet, krompirjeva juha, razni močniki in druga jedila, spadajoča k večerji.

Tudi tukaj ni mirovala žilica naše nagajivosti. Izvedli smo šalo, ki je iznenadila vso vas, pogodil jo je Frlinov Andrej.

«Dajmo jim zamenjati večerjo,» je predlagal, ko smo se v mraku sestali za vaškim plotom.

«Izvrstno!» smo mu pritrdili. «Samo da nas ne bo nihče opazil.»

Pričeli smo prenašati skledo od soseda do soseda. Kosmačevo prežganko smo postavili na Vretenarjevo okno, Vretenarjevo kašo na Kosmačevo, Frlinov ričet smo zamenjali s Šiškarjevim močnikom in Zelodarjevo krompirjevo juho s Peškarjevimi žganci. Seveda smo pazili, da nas ni pri zamenjavanju nihče zasačil. Po končanem delu smo si poiskali pripraven prostor za opazovanje.

Pri Kosmaču so se zbrali k večerji. Dekla je prinesla velik hleb kruha, vzela je raz okno skledo ter jo je postavila na mizo.

«Pri nas je zmirom kaša,» je zarežal gospodar. «Ali nisem naročil prežganke? Moja beseda se več ne vpošteva!»

«Saj sem vas ubogala!» — Mica je prišla žlico, da premeša večerjo ter dokaže gospodarju

nezasluženo grajo. Že je hotela izustiti trpko besedo, ko ji je od-evenela roka ter izpustila žlico.

«Lepo si me ubogala,» jo je zbedel Kosmač. «Ne vem, ali je čudež ali pomota,» je pre-mišljevala Mica brez ugovora na gospodarjevo očitke.

«Tvoja trma,» ji je zabrusil ter se je brez večerje podal k počitku.

Prav v istem času so se prepirali tudi pri Vretenarju: mož je hotel imeti kašo, dočim mu je žena prinesla prežganko, trdeč, da je kaša. Hud prepir se je vnel med njima zaradi večerje. Gospodinja je trdila resnico, katero je gospodar ovrgel s tem, da je tresčil skledo ob tla.

Frlinov ričet s klobasami so pojedli pri Šiškarju z veliko slastjo, nasprotno so Šiškarjev močnik požrle Frlinove svinje. Isto se je zgodilo pri Peškarju z Zelodarjevo krompirjevo juho.

Drugi dan so se zbirale vaščanke pri vodnjaku ter si začudeno pripovedovale zgodbo o zamenjani večerji. Po daljšem razgovoru so razvozlale uganko ter so z ostrimi jeziki planile po nas. Mi smo seveda vso stvar odločno tajili.

IV.

Molčanje je bila poglobitna čednost, ki se je gojila v naši družbi. Kar smo izvršili, je moralo ostati med nami, vsak prestop se je kaznoval. Kogar smo odslovili, se je moral odreči nadam v ponovni pristop.

Tak odpadnik od naše družbe je bil Selarjev Luka, napravil nam je s svojim jezikom velike

GLAVNI POGOJ ZA USPEŠEN RAZVOJ SADJARSTVA.

Naša dežela je sadna dežela. Povsod najdemo sadje, tukaj več, tam zopet manj. Nekatere lege so prav bogate sadnega drevja. Naše podnebje in naša zemlja sta pospeševala to panogo našega gospodarstva. Toda če se vprašamo, koliko nam sadno drevje nese, vidimo, da so ti uspehi po raznih krajih prav malenkostni in da zato tudi ne polagajo naši gospodarji posebne važnosti in sadjarstvo. Po teh krajih se goji sadjarstvo brez vsakega načrta in cilja. Od tod tudi te številne sorte in sploh te mešanice najrazličnejšega sadja. O kakem smotrnem sadjarstvu ni govora. Prav zato je tudi vsa trgovina ob sadnih letinah tako otežkočena in tako slaba.

Sadna trgovina v tuje kraje gre na debelo, v celih vagonih, in zahteva pri namiznem sadju enotno blago. Če nam je treba danes dobre sorte na vagon prodajati, pridemo v največjo zadrego, ker nam manjka sortnega blaga za cele vagonne.

Letos gre sadje gladko v denar. To pa le zaradi tega, ker je po drugih sadnih krajih slaba letina. Danes se zunanji kupci trgajo za blago. To so za nas izjemna leta. Računati pa moramo z letinami, ko bo vsepovsod dosti sadja. V takih letih bomo kupčevali le v tem primeru, ako bomo imeli polne vagonne enotnega, odbranega in lepega sadja na prodaj.

Zato je pa naša naloga, da se odkrižamo raznih in številnih manj vrednih sort jabolk, ki nimajo nobene prave vrednosti, ne za uživanje ne za drugo porabo. Namesto tistih mešanic slabega sadja, se poprimimo boljših vrst in takih sort, ki grede dobro v denar in ki se po naših krajih dobro oponašajo, ki so rodovitne in odporne proti boleznim. Take sorte je treba razmnoževati po celi okolici, da bomo zamogli sadnim trgovcem postreči s polnimi vagoni enakovrstnega blaga. To mora biti naš cilj! Šele ko se rešimo raznih manj vrednih sort in ko bomo imeli naše sadne lege zasajene s priznanimi sortami in splošno, takrat bomo ustregli glavnemu pogoj za uspešnega sadjarstva, ki je in ostane: ugodna trgovina s sadjem. Čim lažje bo šlo sadje v denar in čim več bomo zanj dobili, toliko bolj se bomo vneli pa tudi poprijeli smotrnega in dobrega sadjarstva. Naši današnji

nasadi so po mnogih krajih še znak naše zastalosti. Drevje je zanemarjeno in vsako drevo skoraj druga sorta. To mora prenehati! S takim sadjarstvom ne pridemo naprej! Za uspešen razvoj sadjarstva je treba enotnega proizvajanja najbolj pripravnih sort. Na ta način povzdignemo sadno trgovino, ki je pogoj za napredek našega sadjarstva.

Tedenski tržni pregled

ZITO. Izvoz je v popolnem zastoju, pa tudi domači kupci ne kupujejo. Da inozemstvo ne kupuje našega žita, je krivda v tem, ker se na svetovnih tržiščih pojavljajo vedno večje količine cenenege ruskega žita. Spride takih prilik je skoroda pričakovati, da bodo cene našemu žitu, ki so v primeri s cenami na zunanjih tržiščih jako visoke, morale popustiti. Na novosadski blagovni borzi se je zadnje dni trgovala pšenica po 240 do 245 Din, moka «0» pa po 405 do 410 Din za 100 kg. Turščica se še posebno malo kupuje. Starih zalog že ni dosti več. Cene so prav različne.

ŽIVINA. Na zadnjem mariborskem sejmu so bile za kilogram žive teže naslednje cene: voli, debeli 9 do 10.50 Din, poldebili 8 do 8.50 Din, plemenski 5.75 do 7.50 Din, bikji za klanje 6.25 do 6.75 Din, klavne krave, debele 7.75 do 8.50 Din, plemenske 5.25 do 6.75 Din, krave za klobase 4 do 5 Din, molzne in breje krave 6 do 7.50 Din, mlada živina 7.50 do 8.50, teleta 11.25 do 13.75 Din. Nekaj živine se je na tem sejmu kupilo tudi za Avstrijo in Italijo.

Kratke vesti

= **Vrednost denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo 14. t. m. v devizah: 100 avstrijskih šilingov za 787.85 do 797.85 Din, 100 italijanskih lir za 219.92 do 222.32 Din, 1 dolar za 55.87 do 56.57 Din, 100 češkoslovaških kron za 165.85 do 167.85 dinarjev.

= **Vprašanje izenačenja neposrednih davkov.** Iz Beograda poročajo, da je načrt zakona o neposrednih davkih že izdelan in da bo kmalu predložen Narodni skupščini, tako da bo mogel zakon stopiti v veljavo že 1. januarja 1926. Če bo tako hitro šlo, je še vprašanje. Je pa že skrajni čas, da se davčne neenakosti odpravijo z uveljavitvijo enotnega zakona za vse državo. Zeleti bi bilo tudi, da bi se z enotnim zakonom uveljavile tudi enake mere v pobiranju davkov in da bi se pri nas v Sloveniji davki ne izterjevali strožje kakor drugod v državi.

BELEŽKE

+ **Duhovščina nezadovoljna s politikom SLS.** Zaradi neuspehov klerikalne stranke se pojavlja veliko nezadovoljstvo tudi že med duhovščino, saj ni dr. Korošec niti za duhovnike mogel izposlovati večjih draginjskih doklad. Zato pa so mnogi duhovniki že pokazali SLS hrbet in klerikalni listi so že začeli napadati posamezne duhovnike, ki se upajo javno pokazati svoje nezadovoljstvo nad ponesrečeno dr. Koroščevo politiko. «Slovenec» je začel zadnje čase dokazovati, da sme biti duhovnik politično organiziran le v klerikalni stranki, dr. Koroščevo mariborska «Naša Straža» pa je potegnila v to polemiko celo škofa dr. Karlina in je pred dnevi napisala, da hoče škofa dr. Karlina in lavantinsko duhovščino prepeljati v radikalno stranko zdravnik dr. Tavčar iz Radeč, na Kranjskem pa da vrši isti posel župnik Bajc. Zanimivo je tudi, da je začel zadnje čase prirejati dr. Korošec politične shode samo za duhovnike, ker se upravičeno boji, da bi ga polagoma ne pustili popolnoma na cedilu. Kakor rečeno, očitajo predvsem dr. Korošču, da ni njegova stranka ničesar storila niti za duhovniške plače in da je v tem pogledu storil mnogo več dr. Zerjav. To pa je za dr. Korošča hud poper. Božji mlini meljejo počasi...

+ **Brezverstvo.** Klerikalci zopet pogosteje očitajo naprednim listom brezverstvo. Očividno jim je sedaj zmanjkalo kunštnejših lmanic za kaline. Nas to nič ne boli. Saj vemo, da so klerikalci proglašali za brezverce celo duhovnike, ki niso hoteli trobiti v njihov politični rog. Preganjali so pesnika duhovnika Gregorčiča in duhovnika Aškercu, pa tudi druge slovenske pisatelje, med njimi Ivana Cankarja, čigar knjige je ljubljanski škof sežigal. Če «Domoljub» danes proglašja «Jutro» in «Domovino» za brezverska lista, potem je to znamenje, da se nahajamo v dobri družbi. Za nas bi bilo samo nerodno, če bi «Domoljub» pisal, da smo tako pobožni kakor je on, ki zagovarja zlorabo vere in cerkve v politične namene, kar kaže zelo malo spoštovanja do vere. Na «Domoljubovo» vprašanje, ali naj ponatisne naše «brezverske» članke, pa odgovarjamo, da bi nas to zelo veselilo.

Ljubljana Pri „Češniku“ Lingarjeva ulica
oprema (bališč) za neveste in ženine. Parje in puh
(samo češki izdelki). V

Ljubljana Pri „Češniku“ Lingarjeva ulica
najnovejša ogrinjalke, kočke, avilaste, volnene, žamajaste, tenilaste rute in čerpe. VI

neprijetnosti. Zaradi tega je izgubil naše zapanje, kar smo mu pokazali s tem, da nismo ničesar važnega več sklepali v njegovi prisotnosti. Začel se nas je izogibati ter se smatrati nedostopnega našim nakanam. Mi smo mu hoteli nasprotno dokazati.

Pozno nekega večera je pripeljal iz gozda voz smrekovih hlodov, skrbno naložen. Sprejel je konje, nakrmil jih je in napojil, zakaj zgodaj bo moral vstati drugo jutro in peljati hlode na železniško postajo. Voz je po večerji skrbno pregledal, popravil vezi in napel verige, da se mu med potjo ne pripeti kaka nezgoda. Nato se je podal k počitku.

Bila je oblačna brezmesčna noč. Sedeli smo na klopi na Ferlinovem vrtu, odkoder se je videlo pred Selarjev hlev. Vedeli smo, da je Luka pripeljal hlode ter jih bo zjutraj na vse zgodaj odpeljal na bližnjo postajo. Ko je po vasi zavladala tišina, smo se podali k vozu, ki je stal na cesti, obrnjen proti postaji. Na hlevu je smrčal Luka; namenili smo se ukloniti njegov ponos.

Šala, ki smo jo zamislili, nas je stala obilo truda. Sklenili smo obrniti voz v nasprotno smer, kar se nam je po daljšem naporu tudi posrečilo. Veselilo nas je storjeno delo, obenem pa nas je mučila skrb, če bo Luka pred odhodom odkril nakano.

Izumitev se je obnesla v polni meri. Uverjen, da je voz v redu, je Luka zjutraj zapregel konja ter ju je ošvrknil z bičem, zakaj še pred dnevom je hotel biti na železnici. Konjiča sta bila pametna in vajena poti, zato je sedel na voz, naslonil se je na vrečo s senom ter se pokrnil z odejo.

Ko se je pričelo daniti, je bil Luka že daleč od domače vasi in še delj od železniške postaje. Začudeno se je oziral okrog sebe, nenadoma pa je skočil z voza ter je ustavil konja. Še enkrat je pregledal okolico, zakaj samemu sebi ni mogel verjeti, kar se je zgodilo. Najbolj pa ga je jezilo, ker zaradi cestne ožine ni mogel obrniti na mestu, marveč je moral voziti naprej do bližnje vasi.

Solnce je stalo že visoko nad gorami, ko se je Luka vračal s hlodi v domačo vas. Nalašč se je nekoliko zamudil, da zabriše sledove svoje nepazljivosti.

«Pa tako kmalu iz gozda?» so ga vpraševali vaščani.

«Šel sem zgodaj od doma,» jim je odvrnil, zroč v tla.

«Na kolodvor, kajneda?» smo dostavili vsi trije, ki smo se istočasno srečali.

Luka je udaril po konjih in potegnil klobuk na oči. Zaradi posrečene šale smo hodili dolgo časa molče drug mimo drugega.

V.

Pri Lončarju se ni le molilo, ampak tudi opravljalo in obrekovalo. Daleč naokrog so poznali jezikavo Roziko, zamerljivo Marijo in ošabno Lizo, ki so s staro, osorno materjo in gluhim očetom tvorile Lončarjevo družino.

Sitnim Lončarjevim hčeram je bilo težko ustreči. Ako si se jim pokazal veselega, so te imenovala razuzdanca, čigar pametno besedo so smatrala za hinavščino. Kdor jih je prijazno nagovoril, tega so zafrknile, in če se ni dal ugnati, so mu zamerile ter ga obrale do kosti.

Nas bi bile najrajše utopile v žlici vode. Venomer so nas obirale ter nam pripisovale najgrše lastnosti. Vsled tega smo sklenili, da jim o prvi priložnosti zavežemo jezike.

Bilo je v jeseni, ko smo ličkali koruzo. S podov in izpod kozolcev je zvenelo smejanje in veselo petje se je izlivalo v zvezdno noč. Samo na Lončarjevem podu je vladalo dolgočasje.

«Nesimo jim nekoliko dobre volje,» smo nagovarjali drug drugega, išoč prilike za novo šalo.

Skozi špranje v steni smo opazili, da je na podu zbrana vsa Lončarjeva družina. Gluhi očaneec je dremaje vezal koruzo za močne liste, zamišljena starka mu jo je dajala v roko, hčere pa so jo belile, razgovarjaje se o cerkvenih pobožnostih in božjih potih.

+ Svetohlinci so ljudje, ki nosijo Boga in svetnike le na jeziku, na skrivnem pa mislijo in delajo dokaj drugače. Taki so mnogi naši klerikalci, ki po svojih listih neprestano govorijo o brezbožnostih drugih, sami pa v njih po stokrat na dan imenujejo po nemarnem božje ime. V svetohlinskem pisanju se odlikuje zlasti «Domoljub», ki si ne upa za klerikalno stranko drugače pridobivati pristašev, kakor da proglašuje vse pristaše drugih strank za brezverce, klerikalno stranko pa za edino zveličavno. «Domoljub» dela torej z vero politične kupčije. Za katoliško cerkev bi bilo zelo slabo, če bi bili sami pristaši klerikalne stranke njeni verniki, še slabše pa bi bilo za katoliške duhovnike, če bi vsi tisti ljudje, ki jih «Domoljub» proglašuje za brezverce, rekli nekega lepega dne, da jih bera, razni «ofri», novi zvonovi ter župnišča prav nič ne brigejo. Takrat bi menda tudi «Domoljub» spoznal, da je tolkel samega sebe po čeljustih.

+ Klerikalci in davki. V finančnem odboru je klerikalni poslanec dr. Kulovec govoril pred dnevi o prevelikih davčnih bremenih v Sloveniji. Klerikalni listi so takoj zagnali krik, češ: Glejte, dr. Kulovec je govoril, demokrat dr. Pivko pa ni. «Domoljub» je celo napisal: «Zerjavov poslanec dr. Pivko ni znil besede, čeprav liberalci, zlasti «Domovina», doma kriče proti davkom. Na to pravimo mi, da je bil že zadnji čas, da so se tudi klerikalni poslanci zganili v Beogradu, in če bodo dosegli kakve uspehe, jih bomo tudi pohvalili. Doslej namreč še niso dosegli nobenih in tudi «Domoljub» sam ne more povedati, da je dr. Kulovec s svojim govorom v finančnem odboru kaj dosegel. Dr. Kulovec je namreč finančni minister izjavil, da je finančni delegat v Ljubljani po njegovem naročilu izdal okrožnico na davčne urade, da naj poostre izterjevanje davkov, kakor tudi, da ne bo ničesar ukrenil proti tej okrožnici. To je torej ves uspeh dr. Kulovca. Finančni minister mu je samo to povedal, kar smo vsi drugi tudi brez dr. Kulovca že davno vedeli. Zato pa poslanec dr. Pivko ni hotel deliti blamaže z dr. Kulovcem, ker noče žeti takih «uspehov», kakor jih žanje klerikalna stranka. Doslej nam klerikalni poslanci še niso nudili takih zgledov, da bi jih posnemali drugi poslanci. Dvomimo, da bi se to tudi v bodočnosti kdaj zgodilo, zato pa bo poslanec dr. Pivko nastopil in govoril v skupščini ali v finančnem odboru, kadar se bo njemu zdelo primerno in kadar bo lahko dosegel malo več kakor dr. Kulovec.

+ Slaba tolažba. Klerikalci doslej s svojimi ponudbami v Beogradu za vstop v vlado niso

uspeli. Zato piše «Domoljub», da klerikalna stranka svojega avtonomističnega programa ne bo zatajila, ker ve, da bo enkrat ta misel gotovo zmagala. S takimi praznimi besedami tolaži «Domoljub» svoje čitatelje. Naravnost varanje slovenskega ljudstva je tako pisanje, ko ve vsak politični otrok, da je klerikalna stranka popolnoma osamljena in da je klerikalni avtonomiji že odklenkalo. To ve sicer tudi klerikalna go-

spoda, toda ljudem je treba nasuti peska v oči, četudi pravi «Domoljub» v isti sapi, da je boj za spremembo ustave dolg in trd. Sedem let že čakajo klerikalni volilci, kdaj bo SLS ta boj izvojevala in se lotila resnega dela na gospodarskem in socialnem polju, klerikalni listi pa zanje nimajo druge tolažbe kakor zatrevanje, da je boj za spremembo ustave dolg in trd. Res slabo tolažba!

DOMAČE NOVOSTI

VSEM NAŠIM PRIJATELJEM!

«Domovina» pripravlja prilogo s slikami.

Novi čas zahteva, da pozivimo naše liste s slikami. Čitatelji si laže predstavljajo osebe, kraje, dogodke in drugo, ako vidijo slike. Marsikaj važnega pa se tudi potomcem reši v trajnem spominu s posnetki fotografije, slike in dobre risbe. Zato hoče tudi naša «Domovina» čimprej začeti izdajati ilustrirano (premljeno s slikami) prilogo, ki bo gotovo vsem čitateljem dobro došla. Ako bodo naši naročniki te priloge shranjevali in dali koncem letnika vezati, bodo imeli velezanimivo ilustrirano knjigo trajne vrednosti.

Kakor pa «Domovine» ne spisujemo le sami, nego nam vztrajno pomagajo naši marljivi dopisniki iz vse Slovenije, prav tako prosimo, da nas naročniki, dopisniki in sploh prijatelji «Domovine» vztrajno zalagajo z zanimivim in aktualnim, času primernim ilustrativnim gradivom.

Zato se obračamo tem potom na vsakogar, ki je prijatelj «Domovine», na vse naše krajevne organizacije in društva, naj nam nemudoma pošljejo slike, fotografije (negative ali pozitivne) in dobre risbe, da jih uporabimo že v prvih številkah «Domovine». Želimo si slik, ki kažejo odbore ali člane naših pevskih, dramatičnih, gasilskih, telovadnih, sportnih in sploh delavnih kulturnih, gospodarskih in socialnih društev, njihova poslopja, odra, telovadnice in naprave. Dalje bi želeli slike naših županov, političnih, kulturnih, socialnih, gospodarskih odličnih delavcev in delavk, važnih in zaslužnih jubilarjev, najstarejših oseb, pokojnikov in pokojnic, političnih in kulturnih shodov, manifestacij in demonstracij, slike naših mest, trgov in vasi, naših letovišč in kopališč, gora in turističnih lepot, novih uradnih in dobrodelnih zavodov, novih šol, cerkev in zvonov v slavnostnem izpredvu. Dobro došle nam bodo slike iz raznih (živinskih, sadnih in drugih)

razstav, različnih slovenskih narodnih običajev, noš, slavnosti in veselje, raznovrstnih domačih obrtvalnic, tovarn, zadrug. Tako si želimo slik raznih nesreč, ujm, živalskih in rastlinskih izrednosti ter sploh vseh dogodkov, oseb, pojavov in nenavadnih reči, ki bi naše rojake kakorkoli zanimalo.

Slike bomo prinašali in objavili brezplačno, slik pa ne bomo pošiljateljem vračali, ako tega izrečno ne bodo zahtevali.

V splošnem pripominjamo, da morajo biti fotografije prav jasne. Glede slik pripominjamo še naslednje, kar velja zlasti za one, ki se s fotografiranjem več pečajo:

Negativi naj bodo čisti, dovolj razviti, normalno eksponirani, v glavnih partijah dovolj ostri in jasni. V primerih, ko je mogoča ekspozicija le pri popolnoma odprti optiki, naj bodo ostre vsaj stvari, ki so za pomen slike važne. Ker pošiljatev steklenih negativov v navadnem ovoju ni brez rizika, je priporočljivo, da delajo gg. amaterji posnetke na filmske plošče, ki se pošiljajo v pismih. Sicer se naj stekleni negativi pošiljajo med dvema močnima kartonoma ali tenkima deščicama, ki sta pa dovolj močni, da varujeta posnetke pred poškodbami. Več negativov skupaj se pošilja v originalnih škatljah. Negativi naj bodo zloženi tako, da je občutljiva plat ob občutljivi plati. Velikost negativov je poljubna, tudi pod 4½ x 6.

Pozitivi (kontaktne slike) morajo biti kopirani na svetlem papirju, izjemno tudi na polsvetlem, in sicer tako, da so detajli še dovolj jasni in razločni. Kadar slika ni dovolj jasna ali ostra in je za kliširanje potrebna na njej še primerna retuša, naj se pošljeta po možnosti dva negativa, svetlejši in temnejši. Velikost slike ne pod 9 x 12 cm. Le v primerih, ako je slika portret, je format lahko manjši. Pošiljajo naj se v pisemskem ovoju.

«Ali bi se dalo kaj napraviti?» me je potohoma vprašal Frilnov Andrej.

«Nekaj izbornega...» mu je Zelodarjev Jaka odgovoril namesto mene.

«Torej na delo!» smo poskočili od veselja ter se mu nudili na razpolago.

«Vsa stvar je že na potu,» je razlagal Jaka, obrnjen v pluzna kolica, stojiča ob podu nedaleč od nas.

«S kolcami ne bo nič,» smo mu potrti ugovarjali.

«Bomo videli,» je rekel Jaka ter jih je zadel na ramo.

Šiškarjev Janez je ostal po naročilu ob podu za varnostno stražo, drugi pa smo sledili Jaku v Lončarjevo kuhinjo. V naglici smo razdrli kolca, sneli kolesa ter jih z ostalimi deli porinili v prostorno peč. Jaka je zlezal vanjo, spretno jih je zložil skupaj in postavil v prejšnje stanje. Tako sestavljenih kolec z nataknenimi kolesi ni mogoče potegniti iz peči.

Prostor za opazovanje smo si izbrali na Lončarjevem bregu nedaleč od hiše, odkoder se je videlo v kuhinjo skozi okno. Veselili smo se iznenadljivih prizorov v napetem pričakovanju.

Nekako o polnoči so Lončarjevi končali delo in zapustili pod. Mariča se je spomnila, da bi se

pred počitkom prileglo nekoliko gorkega čaja ter se je podala v kuhinjo, da ga pripravi. Napravila je luč in stopila pred ognjišče, kjer je zadela v okovano držalo, ki je molelo iz peči. «Kaj pa je to!» je zarežala ter ga je hotela odstraniti. Les se je dal nekaj časa poljubno premikati, nenadoma pa se je ustavil kakor voz, ki zadene ob skalo. Posvetila je v peč in zapazila kolca znotraj ob obokani odprtini.

«Liza!» je poklicala sestro. «Pridi in poglej!»

«Svojad!» je viknila sestra, razbeljena od togote. «To so napravili ponočnjaki!»

«Pa kako so jih spravili noter?» se je čudila Rozika, ki je prihitela na nenavadno kričanje.

«Sam vrag jim je pomagal,» so trdile ena za drugo. Nato so se v lepi vzajemnosti oprijele držala, da izvlečejo kolca še pred dnevom ter jih odstranijo iz kuhinje. Kmalu pa so omagale ter pričele od jeze jokati.

Drugo jutro so pri Lončarju kuhali zajtrk na ognjišču; šele čez dan jim je posijala misel, da je treba kolca razdreti, ako jih hočejo spraviti iz peči.

O usodnem dogodku niso sestre nikomur pripovedovale, tudi mi smo imeli mir pred njihovimi jeziki.

Zapisal S o t e š č a n

* Kralj obolel na španski bolezn. Kakor poročajo iz Beograda, je Nj. Veličanstvo kralj obolel na španski bolezn, ki pa je lahkega značaja.

* Spomin na kraljev prihod v Split. Na novi mestni hiši v Splitu se v kratkem vzida marmornata plošča v spomin prihoda kraljevske dvojice v Split.

* Prestolonaslednik Peter v Primorju. Prestolonaslednik Peter, ki biva že delj časa v Selcih v hrvaškem Primorju, se tamkaj jako dobro počuti in mu primorsko podnebje prav ugaja. Zaradi tega se je njegovo bivanje v Primorju podaljšalo ter ostane v Selcih še do konca oktobra.

* Dopust mariborskega velikega župana. Veliki župan mariborske oblasti g. dr. Otmär Pirkmajer je nastopil 12. t. m. svoj letni dopust ter ga bo v njegovi odsotnosti nadomestoval dvorni svetnik g. dr. Stare.

* Dve obletnici zavzetja Beograda. Dne 9. oktobra 1915., torej ravno pred desetimi leti, je združena nemško-avstroogrška armada pod poveljstvom maršala Mackensena po večdnevem strahovitem bombardiranju in s strahovitimi izgubami zavzela Beograd. Maloštevilna srbska vojska je Nemce, Avstrijce in Madžare, ki so bili v ogromni premoči, naravnost decimirala in se korak za korakom umikala iz prestolice. Desetletnico te herojske obrambe Beograda se je letos

praznovala na najsvetanejši način. Pa še ena obletnica zavzetja Beograda je padla na 9. oktober. Leta 1789. je na ta dan zasedel Beograd princ Evgen. Napadel je nepričakovano ponoči številno močnejše Turke, jih porazil in pognal v divji beg.

* 80letnico svojega rojstva je slavil te dni notar g. dr. Franc Firbas, po smrti dr. Turnerja starosta mariborskih Slovencev. Rojen je bil dr. Firbas kot kmečki sin leta 1845. v Bišu pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Gimnazijo je dovršil v Mariboru in je maturiral z odliko. Bil je med prvimi notarji, ki so začeli delati slovenske pogodbe in vlagati slovenske predloge na sodišča in druga oblastva. Tudi v narodnih društvih se je udeleževal. Dolga leta je predsedoval mariborski čitalnici. Bil je vedno v prvih vrstah borcev za pravice slovenskega jezika. Še mnogo let njemu in njegovi soprog!

* Za šolskega nadzornika za srez Laško je imenovan Ljudevit Potočnik, šolski upravitelj v Štornah pri Celju.

* Nov odvetnik. Kakor razglasa odvetniška zbornica v Ljubljani, je g. dr. Stanko Sajovic vpisan v imenik odvetnikov s sedežem v Gornjem gradu.

* Zlata poroka. V Clevelandu sta 20. septembra praznovala zlato poroko naša rojaka Anton in Marija Klaus. Oba slavljence sta rodom iz vasi Hudi konec pri Velikih Laštah.

* Izplačevanje invalidnine. Finančno ministrstvo je izdalo posebno naredbo, po kateri se v bodoče izplačuje invalidnina za dva meseca. Tako se 1. novembra t. l. izplača invalidnina za oktober in november, a 1. januarja 1926. za december 1925. in januar 1926.

* Kongres železničarjev v Ljubljani. Zaradi združitve ločeno obstoječih železničarskih organizacij se bo vršil 24. in 25. t. m. v Ljubljani kongres, ki mu bodo prisostvovali zastopniki železničarjev iz vse države.

* Načrt zakona o osnovnih šolah. V ministruvstvu prosvete je bila imenovana komisija, ki ima nalogo, da pregleda načrt zakona o osnovnih šolah zaradi eventualnih izprememb.

* Radiopostaja v Ljubljani. Ministrstvo pošte in telegrafa je sklenilo, da se radiopostaje osnujejo razen v Skoplju in Podgorici tudi v Ljubljani in Zagrebu.

* Predavanja proti alkoholu v naši vojski. Minister za vojsko in mornarico je odredil, naj se po vojaških šolah in pri posameznih četah vrše predavanja proti alkoholu. Oficirske in podoficirske knjižnice pa naj si nabavijo publikacije, namenjene propagandi proti alkoholu.

* Volitev župana v Zgornji Šiški. Novoizvoljeni občinski odbor v Zgornji Šiški je imel 12. t. m. svojo prvo sejo, na kateri se je konstituiral. Navzočih je bilo vseh 25 novoizvoljenih odborov. Po končanih formalnostih so se izvršile volitve župana, podžupana in občinskih svetovalcev. Z 20 glasovi je bil ponovno za župana izvoljen za občinske zasluzni mož Ivan Zakotnik. Izvolitev so navzoči sprejeli z živahnim odobravanjem. Posestnik in gostilničar Fran Šusteršič (Slepi Janez) je bil izvoljen z 19 glasovi za podžupana. Za občinske svetovalce so bili izvoljeni: Ivan Čarman, posestnik in tovarnar (20 glasov), Andrej Lombar, krojaški mojster in posestnik (18), Mihael Kavčič, ključavničarski mojster in posestnik (18), Josip Kurnik, mizarski mojster (17), Vinko Kogovšek, kovaški pomočnik (17), Alojzij Berlič in Matija Perko (17). Vsi so pristali SDS. Po volitvah so v Zgornji Šiški priredili županu ovacije, v Dravljah pri Golarju pa je draveljska čitalnica priredila novoizvoljenemu odboru intimen večer, kjer so se vrstile napitnice, peveci pa so zapeli več narodnih in umetnih pesmi. Novoizvoljeni župan Ivan Zakotnik vrši že 20 let županske posle, eno leto pa je bil gerent.

* Sokolski gledališki oder na Viču pri Ljubljani otvori svojo letošnjo sezono v nedeljo dne 18. t. m. Uprizori se v režiji br. Remsa narodna igra »Rokovnjačič«. Začetek točno ob pol osmih zvečer.

* Dečki mladinski dom v Aleksandrovcem na otoku Krku. Društvo Skrb za mladino v Ljubljani bo začelo prihodnjo pomlad graditi v Aleksandrovcem mladinski dom za deco iz Slovenije. Ker je društvo navezano zgolj na milodare, pozivamo cenjeno občinstvo, da po svojih močeh podpira društvo. Zlasti opozarjamo na cvetlični dan, ki bo na praznik Vseh svetih dne 1. novembra. Pri tej priliki naj nihče ne odreče skromnega daru naši deci.

* Snovanje šolskih delavnic. Ministrstvo prosvete je odobrilo, da se na naših osnovnih in srednjih šolah uvedejo šolske delavnice za ročno delo. Inicijativo za ustanovitev šolskih delavnic je dal podmladek Rdečega križa, ki je ustanovil že več takih delavnic. V najkrajšem času se bodo otvorili posebni tečaji za učitelje in učiteljice, ki se bodo pripravljali za pouk v šolskih delavnicah.

* Za siromašno duhovščino. Pretekli teden je poslanec dr. Žerjav posetil ministra ver Mišo Trifunoviča in ga naprosil, naj predloži finančnemu odboru skupščine predlog za izpremembo naredbe o draginjskih dokladah duhovnikom. Povišanih draginjskih doklad po tej naredbi namreč ne dobivajo duhovniki v župnijah, ki imajo manj kot 200 hiš. Dr. Žerjav je zahteval od ministra ver, naj se tudi takim duhovnikom prizna draginjske doklade, ker imajo manj dohodkov kot pa drugi v večjih župnijah in so jih tudi bolj potrebni. Minister je izjavil, da bo skušal to stvar popraviti. O tem posredovanju dr. Žerjava za siromašno duhovščino »Domoljub« ne poroča, pač pa napada samostojne demokrate, češ, da sramote verske resnice in duhovščino.

* Smrtna kosa. V Mariboru je umrl vodja IV. deške šole g. Martin Vodenik. Pokojnik je učiteljeval v Kapli, na Velki, v Slovenski Bistrici, v Brežicah, nad 15 let pa je pred prevratom vodil dvorazrednico na obmejnem griču Sv. Kungote, kjer je vzgajal mladino v odločno narodnem duhu. Časten mu spomin!

* Smrtna kosa. Umrila je gdč. Karolina Zehrerjeva, učiteljica ročnih del na osnovni šoli v Mostah. Pokojnica je bila vestna v svoji službi in dobra tovarišica. — Na Blanci pri Rajhenburgu je umrl vpkokojeni nadučitelj g. Hinko Likar, bivši lastnik Lenčkovega veleposestva na Blanci. — Blag jima spomin!

* Nov most pri Žužemberku. Za gradnjo novega mostu na reki Krki pri Žužemberku je ministruvstvo za javna dela določilo večji kredit, ki se postavi v državni proračun za prihodnje leto.

* Toplo vreme v Dalmaciji. V Dalmaciji vlada še nenavadno lepo in toplo vreme. Opaža se tamkaj tudi živahnejši promet tujecev.

* Železnica Krapina-Rogatec. V ponedeljkovi seji finančnega odbora je prometni minister izjavil, da je v novi državni proračun za leto 1926./1927. vstavil primerno vsoto za zgradbo železniške proge Krapina-Rogatec.

* Ugodna vinska letina na Dolenjskem. Nekoliko pozneje kakor druga leta, kar je posledica deževnega poletja, se je te dni kakor v Slovenskih goricah in na Bizeljskem pričela tudi na Dolenjskem v Beli Krajini trgati. Grozdje je v solnčnih jesenskih dnevih precej lepo dozorelo in bo letošnja vinska kapljica dobra.

* Falska elektrika v Celju. Pred nekaj dnevi je bilo celjsko električno omrežje potom Westenove tovarne priključeno falskemu vodu. Mesto dobiva torej sedaj falski tok preko Westenove tvornice in oskrbuje stroje in žarnice sedaj že falska elektrika.

* Gradnja soline v Ulecinju. Posebna komisija je v zadnjih dneh pregledala teren, na katerem se zgradi projektirana velika solina, ki bo lahko vso našo državo preskrbovala z morsko soljo. Z gradnjo se prične prihodnjo pomlad in je v to svrhu odobren kredit v znesku 60 milijonov dinarjev.

* Američani za sokolski dom v Črnomlju. V Clevelandu je nabral med našimi rojaki Belokranjeci br. Rudolf Kozan za zgradbo Sokolskega doma v Črnomlju znesek 600 Din.

* Konkurz je napovedala znana celjska nemška knjigarna Fritz Rasch.

* Največji predor v Jugoslaviji bo skozi Ivanj-planino v okolici sarajevske železniške direkcije. Z delom se bo pričelo že prihodnji mesec.

* Zgradba za vojno akademijo v Beogradu. Ker sedanje poslopje vojne akademije ni dovolj prostorno za potrebno število gojencev in tudi ne za praktičen pouk po modernih vojaških vidikih, je ministruvstvo za vojsko in mornarico sklenilo, da prične čimprej z gradnjo velikega modernega poslopja. Novo poslopje bo imelo prostora za 2000 gojencev ter bo najmodernejši zavod te vrste na Balkanu.

* Cigarete »Karagorgje«. Uprava državnih monopolov bo dala v kratkem v prodajo nove cigarete »Karagorgje«. Te cigarete bodo v pločevinastih škatlicah z napisom »Karagorgje«. Na škatlici bo Karagorgjeva slika.

* Tobak za pipe. Ker pri nas mnogi kade pipe, se bo po odredbi monopolne uprave izdeloval v tobačnih tvornicah boljše vrste tobak za pipe. Obenem pridejo v promet tudi boljše cigare.

* Popravilo ceste v Logarsko dolino. Sreski poglavar v Gornjem gradu objavlja, da se vrše na cesti iz Solčave v Logarsko dolino obsežnejša popravila, zaradi česar je vsak promet z avtomobili ali vozovi od Solčave naprej do nadaljnega nemogoč.

* Za predsednika Celjske posojilnice je bil izvoljen za pokojnim dr. Josipom Sernečem gospod dr. Josip Vrečko, odvetnik v Celju, za podpredsednika pa vladni svetnik g. Em. Lilek iz Celja.

* Pokrajinski zbor Jugoslovenske Matice se bo vršil v nedeljo 18. t. m. ob 11. dopoldne v Društvenem domu v Ptuju.

* Poraz radičevcev pri občinskih volitvah v Čakovcu. V nedeljo so bile občinske volitve v Čakovcu. Postavljene so bile štiri kandidatske liste: 1. kmetijska protiradičevska, 2. meščanska kompromisna, 3. radičevska in 4. meščanska. Dobili so: prva lista dva mandata, druga 12 mandatov, tretja 7 mandatov in četrta 3 mandate. Samostojni demokratje so kandidirali na drugi in četrti listi, ker niso imeli lastne liste. Na drugi listi je izvoljen v občinski odbor tudi predsednik krajevnice organizacije SDS, g. Vargazon, brat inšpektorja državnih železnic v Zagrebu. Radičevci so v prejšnjem občinskem odboru imeli 12 mandatov, sedaj jih imajo sedem.

* Trboveljske novice. V nedeljo 25. t. m. se bo vršila v Hrastniku tombola, ki jo priredi koncorcij Narodnega doma. Dobitkov je vsega skupaj nad 200, med njimi v vrednosti do 10.000 Din. Srečke prodajajo tudi v Trbovljah v vseh javnih lokalih. — Prva živinska razstava pri nas se bo vršila v soboto 17. t. m. V celoti je določenih 21 premij v iznosu 6400 Din. Ker se bo vršil obenem sejem, vabimo vse zainteresirane, da ne zamudijo lepe prilike, ki se jim nudi. — Manifestacija Koroškega dne se je izvršila pri nas še precej dostojno kljub temu, da ni bila prav enotno izvedena. — Za mrtvega je proglašen Martin Plaznik, rojen leta 1893. pri Sv. Lenartu, pogrešan od oktobra 1914. — V Lokah pri Zidanem mostu je umrl nekdanji dolgoletni učitelj v Trbovljah g. Leopold Cimperšek. Blag mu spomin! — Koncesijo za vzdrževanje rednega prometa z avtomobili je dobil g. Miloš Rozin, imejatelj Avto-društva. — Glasbeno društvo Hrastnik-Dol je pričelo s svojim delovanjem pod vodstvom pevovodje učitelja g. Davorina Čandra. — Mesar v Lokah g. Albin Pokelšek je razpisal nagrado 1000 Din za izsleditev tatu, ki je ukradel novo prsno opremo za par konj.

* Železniška nesreča. V Dolnji Vrbi v Bosni sta pred nekaj dnevi trčila dva vlaka ter sta bila pri tem težje ranjena kurjač in zavirač. Obe lokomotivi sta bili močno poškodovani, razen tega je skočilo s tira tudi 11 vagonov in poštni voz.

* Oddaljen potres. Dne 13. t. m. sta aparata v ljubljanski potresni opazovalnici zabeležila malo pred 19. uro potres v razdalji 6800 km od Ljubljane.

* Žrtev streljanja. V Slovenskih goricah se je ta teden pričela trgati in s tem tudi običajno

ZDRAVSTVO

SPALNA BOLEZEN.

Spalna bolezen, za katero je kljub vsemu svojemu bogastvu morala umreti tudi žena ameriškega milijonarja Morgana, je zelo skrivnostna bolezen, proti kateri so se zdravniki doslej borili z majhnim uspehom.

Ameriko ta bolezen posebno često obiskuje. Prvi smrtni primer za to boleznijo v New Yorku je bil 13. marca 1919. Tedaj in še dolgo časa potem so zdravniki o tej bolezni vedeli samo to, da jo povzroča bakterija, ki pride v telo skozi nos ali grlo. Napada v enaki meri ljudi obeh spolov, in sicer največ v srednji starosti.

V Ameriki in Angliji so dognali, da se ta bolezen ne sme zamenjati s spalnno boleznijo v vročih tropičnih krajih, kajti napadla je ljudi, ki niso bili nikdar v tropičnih krajih, in je bilo izključeno, da bi jih pičila muha «cece», ki edina povzroča tropično spalnno bolezen v Afriki in zlasti v Kongu.

Bolezen se začneja z vnetjem možgan. Ker pri tem oboleli bolnik zaspi, so jo kratko začeli imenovati spalnno bolezen.

Ko se je l. 1919. prvič pojavila v New Yorku, je tedanji mestni zdravstveni komisar izdal svarilo na mestno prebivalstvo in je popisal bolezen takole: Pri nastopu bolezni se pojavlja omotica, trepalnice pečejo in se nehote zapirajo, grlo je suho in vneto. Poleg tega bolnik izgubi vso moč, često ne more niti gibati svojih udov in je brez občutkov kakor voščeni kip.

V Nemčiji so prvič opazili to bolezen v drugi polovici 17. stoletja. Leta 1890. se je pojavila na Madžarskem in v Italiji, pet let pozneje v drugih delih Evrope ter v Zedinjenih državah. Prvi primer v Londonu je bil v l. 1918. Najhujše se je spalnna bolezen razširila v New Yorku leta 1923. Od 1. januarja do 8. marca istega leta je bilo 345 bolnikov, od katerih jih je umrlo 110.

Bacil je bil najden l. 1920. Dr. Rosanov iz Bostona je istega leta sestavil serum, ki je bil preizkušen v New Yorku ter se je izkazal baje v polovici primerov uspešen. L. 1924. je nemški zdravnik dr. Bayer iznašel nov serum, ki ga je šestkrat preizkusil in predelal, preden je dosegel zašeleni uspeh.

Bolhe.

Miha je tožil prijatelju, da ne more spati radi številnih bolh.

«Po cele noči presedim ob prižgani luči,» mu je pravil, «in šele proti jutru včasih nekoliko zadremlem.»

«Zakaj pa ne ugasneš luči,» ga je opozoril. «V temi bi te bolhe ne vidile...»

Ugovor.

V nekem mestu so napravili čez reko most, ki so ga otvorili z veliko slavnostjo. Kot govornik je nastopil tudi mojster, ki ga je dovršil.

«Slavna gospoda!» je govoril z odra. «Samo meni gre zahvala, da je most izgotovljen v tako kratkem času.»

«Seveda, ker ste ga napravili počez,» ga je zavrnil hudomušnež iz množice. «Če bi ga bili delali po dolgem, čez reko, bi most še dolgo ne bil izdelan.»

Zamenjava.

Gašper: «Preden sem prišel nocoj domov, se je v moje stanovanje priplazil tat.»

Ožbovt: «Ali je kraj ukradel?»

Gašper: «Ne, toda po hrbtu jih je dobil. Moja žena je namreč mislila, da sem prišel jaz domov. Revež leži sedaj v bolnici.»

Učinek oglasa.

Evzebij: «Nikdar si ne bi bil mislil, da oglas v 'Domovini' toliko zaleže. Prejšnji teden sem iskal nevesto...»

Evstahij: «No, ali si jo dobil?»

Evzebij: «Dobil, dobil. Včeraj sem se že poročil z njo.»

streljanje z možnarji, ki je povzročilo našemu ljudstvu že toliko težkih nesreč. Te dni so pripeljali v mariborsko bolnico 27letnega posestniškega sina Martina Kranjca od Sv. Marjete ob Pesnici. Kranjc je hotel počastiti trgateg s streljanjem z griča. Možnar pa mu ni hotel počiti, čeprav je iz daljave dolgo časa užigal. Neprevidni Kranjc je stopil bliže in tako opazoval možnar. V tem trenutku pa je možnar eksplodiral in nesrečnemu mladeniču popolnoma razmesaril gornje stegno desne noge. V strašnih bolečinah leži ponesrečen sedaj v mariborski bolnici.

* **Težka železniška nesreča.** Pri Koški v Slavoniji se je pripetila težka železniška nezgoda, ki sicer ni zahtevala človeških žrtev, povzročila pa je veliko škodo. Pri tovornem vlaku je en vagon skočil s tira ter potegnil za seboj še naslednjih deset vagonov. Šest vagonov se je prevrnilo v globoko jamo, polno vode, trije vagoni, natovorjeni s turščico in eden z lesom, so se popolnoma razbili.

* **Neznankam izginil.** 18letni Peter Avbel, stanujoč na Brdu pri Dolah, je te dni odšel z doma in se ni več vrnil. Pred odhodom je napisal listič, na katerem sporoča svojcem, da si bo najbrže končal življenje. Avbel je majhne postave, okroglega obraza, plavih oči, črnih las ter je bil oblečen v modročrnkasto obleko. Nosil je siv klobuk in črne čevlje na zadrگو.

* **Zenska z iglo v grlu.** V Zagreb so pripeljali iz Osijeka kmetico Mando Janjičevico iz Dolnjega Svilaja, kateri se je pripetila velika nesreča. Pletla je nogavice in nekaj pripovedovala, držeč medtem iglo v ustih. Ker je precej hitro govorila, ji je naenkrat zmanjkalo sape in igla ji je ušla v grlo, kjer je obtičala. Vsi poizkusi osjeških zdravnikov, da bi iglo odstranili, so ostali brezuspešni. Nesrečno ženo, ki ima iglo že od 22. septembra v grlu, so prepeljali v Zagreb, kjer ji bodo skušali odstraniti iglo z operacijo.

* **Ponarejeni kolki.** V zadnjih dneh je zagrebška policija prišla na sled družbi, ki je razpečevala ponarejene kolke po 100 in po 250 Din. Kolki so bili tako dobro ponarejeni, da so jih strokovnjaki komaj ločili od pravih. Prvi je prišel policiji v roke neki Mita Kubat, pri katerem so našli 67 pol po 50 kolkov v skupni vrednosti nad dva milijona dinarjev. Kolke je pravkar prinesel preko meje ter jih hotel prodati raznim zaupnikom. Tekom izsledovanja so bili aretirani še trije pomagači. Podoba je, da je bilo središče te družbe na Dunaju. Tudi dunajska policija zasleduje ponarejevalce.

* **Velik vlom v Zgornji Polskavi.** V noči od 11. t. m. je bilo vlomljeno v Zgornji Polskavi v trgovino Josipa Ziselna in odnešena velika množina manufakturnega blaga, izgotovljenih oblek, 85 kg kave, 20 kg sladkorja, pet zabojev raznega blaga za obleko in drugo. Skupna škoda znaša 26.155 Din.

* **Veliko tihotapstvo v Rimskih toplicah.** Pred kakima dvema tednoma je dospela v Rimske toplice preko Jesenic pošiljatev treh velikih kovčegov na neznano, navidezno ime nekega kopalniškega gosta. Ker na pošiljati ni bilo opaziti carinskih označb, se je videla stvar postajenačelniku g. Mejaku sumljiva. Posvetoval se je s svojim tovarišem v Laškem ter končno ovadil zadevo železniškemu ravnateljstvu v Ljubljani in sreskemu poglavarstvu v Laškem. Kmalu je prišla poizvedovat o pošiljati neka elegantna gospodična, ki jo je g. Mejak poslal na sresko poglavarstvo, kamor je pa ni bilo. Nato je prišel neki gospod, ki je hotel pošiljatev reekspedirati v Novi Sad. G. Mejak je ponovno zahteval preiskavo ter zadržal pošiljatev na ukaz sreskega poglavarja v Laškem. Te dni so res pripeljali kovčege v Laško ter pregledali vsebino. Napolnjeni so bili s svilo in dragoceno kožuho v visoki vrednosti. Blago se bo odpeljalo v Ljubljano.

* **Samomor na Bledu.** Pred več dnevi sta izvršila v hotelu Petran na Bledu samomor neznana mladenič in deklica. Šele te dni pa se je ugotovila njuna identiteta, in sicer sta samomorilca: Ludvik Namorč, uslužbenec tvrdke Singer

v Mariboru, in Terezija Poček, trgovska uslužbenka, doma iz Mosteca pri Brežicah, zadnje čase stanujoča na Rimski cesti v Ljubljani.

* **Roparska napadalea.** Dne 5. t. m. sta napadla in oropala na cesti med Radno in Tržiščem zlikovca Ivan Novak ter Ivan Crček iz Mokronoga rudarja Josipa Markoviča iz Vrhka in mu ukradla denarnico s 350 Din gotovine, srebrno uro in zlato verižico v skupni vrednosti 1200 Din. Dočim je bil Crček že naslednji dan aretiran, se je posrečilo Novaku pobegniti.

* **Razprava proti črnogorskim hajdukom.** Pri okrožnem sodišču v Cetinju se bo pričela te dni pravda proti 40 roparjem, ki sede že nad leto dni v preiskovalnem zaporu. Povabljenih je nad sto prič. Obtoženi roparji pridejo na vrsto v dveh skupinah in bosta vodila razpravo dva senata. Obravnava bo trajala pet do šest mesecev.

* **Mrtvec v mlaki.** V bližini Bele cerkve na Dolenjskem se je iz neke mlakuže že dalje časa širil neznosni smrad. Ko so prošli teden omenjeno mlakužo preiskali, so opazili človeško nogo, pozneje pa v navzočnosti sodne komisije našli truplo tamkajšnjega domačina, o katerem se je domnevalo, da je že meseca maja odšel v Ameriko. Zdravniška preiskava je ugotovila, da ima mrtvec razbito lobanjo in da je nedvomno postal žrtev zločina. Aretiran je bil neki osumljenec.

* **Rop v Tivolskem parku.** V soboto okrog 20. ure zvečer je šla 21 letna Marija Logarjeva po glavnem drevoredu v Tivoliju, ko je nenadoma priskočil k njej precej velik možak, ji iztrgal ročno torbico z vsebino 200 Din denarja ter zbežal.

* **Tatovi nagrobnih spomenikov.** Pred mariborskim sodiščem sta bila obsojena neka Terezija Günterjeva in kamenosek Matija Rossmann vsak na tri mesece težke ječe, ker sta kradla nagrobne spomenike na starem pokopališču.

* **Roparski napad na župnišče.** Na Šenturški gori je dne 6. t. m. zvečer hotel nekdo vdreti v župnišče. Ko je župnik slišal ropot in šum, je odprl okno in vprašal, kaj hoče. Neznanec ni odgovoril, pač pa je ustrelil iz revolverja. Kakor se je dognalo, je bil to neki Miha Koritnik iz Klanca pri Komendi. Nasilnik je bil že večkrat kaznovan zaradi zlorabe orožja.

* **Tatica.** V Celju je bila aretirana 67letna brezposelna kuharica Marija Jerinova zaradi tatvine perila in poskušene tatvine.

* **Uboj med rojaki v Ameriki.** V Pueblu v Zedinjenih državah sta bila v neki tamkajšnji tovarni kot kolarja zaposlena svaka Stefan Kotlar in Andrej Kovač, ki sta se smrtno sovražila. Kakor izjavlja Kovač, mu je Kotlar vedno grozil in ga pretepal. Da se reši vednega razburjenja, je kupil revolver in Kotlarja ustrelil. Kovača so zaprli.

* **Prijet Čarugin tovariš.** Orožniki so vjeli razbojnika iz Čarugine družbe Ivana Matašiča iz vasi Čadjavice, ki je izvršil mnogo umorov, ubojev in ropov po raznih krajih Slavonije. Izročili so ga sodišču v Osijeku.

* **Tatvina na pragerskem kolodvoru.** Iz kolodvorske čakalnice na Pragerskem je neznan tat ukradel Elizabeti in Angeli Cederjevi iz Polskave rjav usnjat kovčeg, v katerem so se nahajali denarnica z okrog 400 Din gotovine, dva potna lista, dva para čevljev in rjav dežni plašč. Tatvino je izvršil brčkone približno 20leten neznanec, katerega so železničarji videli, da je nekam sumljivo pohajal po kolodvoru.

* **Žena podkupila morilca svojega moža.** V Starem Bečeju so našli te dni bogatega posestnika Josu Jeliča na dvorišču njegove hiše mrtvega. Dognalo se je, da je bil ustreljen iz lovske puške. Morilca so kmalu izsledili v osebi mladega pokojnikovega nečaka, ki je izjavil, da ga je podkupila žena umorjenega s 50.000 dinarji, da je izvršil umor. Morilca in ženo so zaprli.

* **Pravo gospodinjsko milo je naše milo** «Gazela!» Zakaj? Zato, ker je sestavljeno iz takih snovi, ki ne kvarijo perila, ampak ga res temeljito čistijo in belijo.

Za slovenski Korotan

Manifestacija Slovenije za koroške rojake

Povodom petletnice koroškega plebiscita je enkrat zopet glasno manifestirala vsa Slovenija za zaslužnjene koroške rojake, ki so po nesrečnem plebiscitu pripadli Avstriji. Iz raznih krajev Slovenije so prispela poročila o lepih številno obiskanih spominskih prireditvah. Zlasti Ljubljana in Maribor sta v nedeljo pokazala v polni meri, da nista pozabila bratov v tužnem Korotanu.

V Ljubljani se je manifestacijsko zborovanje vršilo na Kongresnem trgu ob ogromnih množicah Ljubljančanov in okoličanov. Manifestacijsko zborovanje je otvoril profesor dr. Janko Pretnar kot predsednik

Vojvoda Ernest Železni, zadnji koroški vojvoda.

Jugoslovenske Matice, ki je med drugim naglašal: Onkraj Karavank naj naš bratje slišijo, da izgubljeni Korotan ni le rana Slovenije, temveč celokupne Jugoslavije.

Po nadaljnjih govorih predsednika gerentskega sveta dr. Dinka P u c a, dr. I. B a s a j a in dr. Draga Marušiča je bila med viharnim odobravanjem sprejeta resolucija na zunanjega ministra, ki se glasi:

Vznemirjeni zaradi stalno naraščajočega gibanja za priključitev Avstrije k Nemčiji prosimo kraljevsko vlado, da posveti največjo pažnjo temu vprašanju. Pomaknitev mej Velike Nemčije na Karavanke ni samo resno ogrožanje naše države, temveč tudi svetovnega miru, kar pomeni nov nalet velenemstva proti jugu in iztoku ter posrtnitev nemške države k vojnim imperijalističnim ciljem.

Zaradi tega je nanovo odprto vprašanje ujedinjenja koroških Slovencev z narodno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, katero je upravičeno ne samo iz splošno priznanih etičnih načel, nego je tudi najboljša jamstvo za varnost naše države in stalnost miru.

Pričakujemo torej, da bo kraljeva vlada uporabila vsa sredstva za osvobodjenje Koroške. Če se priključi Avstrija k Nemčiji, mora biti Korotan naš.

Po z viharnim odobravanjem sprejeti resoluciji je godba Zveze jugoslovanskih železničarjev zaigrala državno himno, ki so jo navzoči poslušali odkritih glav. Nato se je formalni veličasten spreved z železničarsko godbo na čelu, kakršnega Ljubljana po prevratu še ni videla.

Enako veličastna je bila prireditev v Mariboru, kjer je bil lepo organiziran spre-

vod s 13 konjeniki na čelu, s skupino Korošcev in štirimi Korošicami v slikovitih narodnih nošah neosvobojenih sester iz Korotana. Dolgo vrsto mariborskih kulturnih društev so otvorili praporščaki Sokola, Orjune in Orla.

Glasen klic vse Slovenije ob petletnici koroškega plebiscita je bil: Slovenski Korotan mora biti in bo osvobojen!

Zibelka slovenskega rodu

Koroška z Gosposvetskim poljem je v zgodovini imenovana zibelka slovenskega rodu. Tam so si v davnih časih izbirali in postavljali Slovenci svoje kneze. Kakor povzemamo iz dr. Grudrove zgodovine slovenskega naroda, se je umeščenje novega kneza na knežji stol vršilo s posebno slovesnostjo. Ohranil se nam je obred, s katerim so se vmeščavali v srednjem veku nemški koroški vojvode. Ni dvoma, da izvira ta obred, če odštejemo male poznejše izpremembe, še iz dobe slovenske samostojnosti, ko si je ljudstvo samo izbiralo in postavljalo svoje vladarje. Zgodovinpisci opisujejo ta obred takole:

«Protí severu od Celovca se razprostira ozka ravnina Gosposvetsko polje. Na zapadni strani te ravnine, ob vznožju Šenturške gore, pa se nahaja vas Krnski grad, kjer se še poznajo sledovi starodavnega gradu koroških vojvod. V bližini tega gradu je cerkev sv. Petra. Za njo je stal nekdanj napol v zemlji zgornji del rimskega stebra, ki so ga imenovali knežji stolec ali knežji kamen.

Tisti dan, ko je imel vojvoda biti umeščen, je sedel na ta kamen svoboden kmet. Njega pa so obdajale neštete množice ljudstva, pričakujoč novega vojvodo. Ta se je bližal s sijajnim spremstvom, slavnostno napravljen, a preden je prišel h knežjemu kamnu, je moral odložiti pražno obleko in nadeti kmetsko nošo: suktnjo, hlače in plašč iz sivega sukna, okorne kmetske čevlje in

Kmet je zopet povzel: «Pa s kakšno pravico me more pregnati s tega sedeža?»

Ljudstvo je odgovorilo: «Odkupil ti ga bo s 60 vinarji, z lisastimi živalmi in z obleko, ki jo ima, in tvojo hišo bo oprostil vseh davkov.»

Nato je kmet kneza lahko udaril na lice, vzel vola in kobilo ter se umaknil s kamna. Knez je sedel na kamen, mahnil z mečem proti vsem štirim stranem sveta in obljubil, da hoče biti ljudstvu pravičen sodnik. Potem je še izpil iz kmetskega klobuka požirek vode v znamenje treznosti in zadovoljnosti s tem, kar mu daje domača zemlja.

Pozneje, ko so bili Slovenci že kristjani, je šel knez z vsem spremstvom vred čez polje v gosposvetsko cerkev k slovesni sveti maši. Sele po tej cerkveni slovesnosti je knez slekel kmetsko obleko, se oblekel po knežje in sedel k obedu. Popoldne je šel na polje, kjer stoji še dandanes iz nagrobnih kamenitih plošč sestavljen vojvodski prestol z dvema sedežema. Na enega je sedel knez, sprejel poklon gospode in naroda, delil milosti, potrjeval stare pravice in svobščine, poslušal prošnje in pritožbe ter razsojal prepire.

Med vso slovesnostjo sta smela dva kmeta, Patovščan in Gradekar, travo kositi, žeti, celo požigati in pokončavati, koder se jima je ljubilo. Na ta način se je hotelo narodu pokazati, kako bi se mu godilo, ako bi ne imel vladarja, ki mu varuje svobodo, življenje in imetje.»

Raba slovenskega jezika pri tem obredu nam izpričuje, da je včasih gospodoval le Slovenec na Gosposvetskem polju in daleč v gornji del Koroške, kjer so danes naši še samo grobovi. Slovenci so tam, ko so izgubili svojo svobodo in prišli pod nemško sužnost, izgubivali vedno več svojih pravic. Vojvoda Ernest Železni (umrl leta 1424.) je bil zadnji koroški vojvoda, ki se je dal umeščiti na Gosposvetskem polju po starem obredu.

Gosposvetsko polje s knežjim kamnom.

siv klobuk. V levo roko je vzel palico, z desno pa je vodil na vrvi dvoja živali, lisastega vola in lisasto kobilo, ki se še nista rabila za vprego. Tako opravljen se je bližal kamnu.

Ko je kmet zagledal bližajočega se vojvodo, je zaklical v slovenskem jeziku: «Kdo je tisti, ki se tamkaj približuje?»

Ljudstvo mu je odgovorilo: «Deželni knez je.»

Kmet je dalje vprašal: «Ali je pravičen sodnik? Mu je li mar blagor domovine? Je li svobodnega stanu in čestilec ter varuh prave vere?»

«Je in bo vedno!» mu je odgovarjalo ljudstvo.

Počasi se je začelo ponemčevanje koroških Slovencev, ki je v zadnjem stoletju in zlasti zadnjih desetletjih s silno hitrostjo napredovalo. Ponemčevanje grozi sedaj pod Avstrijo še mnogo bolj, ker je Avstrija vzela koroškim Slovincem šole in tudi drugače pritiska na zaslužnjene rojake z vsemi sredstvi, da bi ubila v njih zavednost in čut pripadanja k slovenskemu rodu.

Koroška z Gosposvetskim poljem, starodavno središče svobodnih Slovencev, ne bo med narodno zavednimi Slovenci nikdar pozabljena. Čas osvoboditve je mogoče že blizu. Ako se bo združila Avstrija z Nemčijo, moramo mi izrabiti to priliko in dobiti vrnjeno ozemlje, ki pripada po svojem ljudstvu edinole naši državi.

Z A M L A D I N O

Dve koroški pripovedki.

VRAG V PODOBI ZAJCA.

Stirje fantje iz Mežice so imeli Kolomonove bukve. Napravili so večkrat kaškno šalo in stražili s čarovnijami svoje tovariše.

Na praznik sv. Rešnjega Telesa so sedeli v Kevpovi gostilni v času, ko so bili drugi ljudje pri procesiji. Fantje iz samega dolgega časa niso vedeli, kaj bi napravili. Tisti, ki je imel Kolomonove bukve s seboj, je prišel na misel, da bi poklicali vruga. Premišljali so, v kakšni podobi naj bi ga poklicali. Zedinili so se, da ga pokličejo v podobi zajca, kar bo povzročilo mnogo smeha pri ljudeh v procesiji, ki bo šla mimo, ko bo priskakljaj zajec v gostilno.

Kakor so se dogovorili, so tudi storili. Hudoba v podobi zajca pa je bila besna in je udarila v gostilni s takšno silo po mizi, da so se poznali vsi krempļji na njem. Zajec je vpil nad fanti: «Tako težko pot mi delate, kličete me, da moram iti mimo procesije. To mi boste še drago plačali!»

Vrag je silno razbijal in je fante tako prestrašil, da so pozabili držati bukve odprte in izgnati vruga nazaj. Le eden je bil tako previden, da je vtaknil prst med tista dva lista knjige in je vruga izgnal.

Fantje so bili v veliki nevarnosti in ne ve se, kaj bi se jim lahko vse pripetilo, če bi vruga ne bili mogli več napoditi. Odtisi krempļjev na mizi so se poznali tako dolgo, da je miza strohnela.

PIJANI ŠKRAT.

Rudarji imajo težko in nevarno delo. Radi tega gredo mirno in tiho na delo. Tudi v jami ne delajo hrupa, da se ne zametijo «bergmandelcu», ki je sicer dober duh, a vpitja in žvižganja ne mara. Redkokodaj se upa vinjen rudar v rov in si tudi ne upa vzeti pijače s seboj na delo v zemljo.

Neki rudar pa je nekda vzel na delo četrt litra žganja, katerega je skrnil v vdolbino, da bi ga spil v odmoru. Ob odmoru pa je našel prazno steklenico.

Drugi dan se mu je pripetilo prav tako. Tedaj pa je bil rudar zelo hud, kupil si je liter najmočnejšega in ga postavil v skrivališče: «Naprij se pošteno, da bom videl kdo si!»

V odmoru je našel na skrivališču «bergmandelca», katerega je žganje oslabilo, da ni mogel z mesta. Rudar je zahteval od njega, da mu pokaže, kje se nahaja ruda.

«Bergmandelc» se je oprjel rudarjeve roke in prehodila sta vso Peco; rudarju se je zdelo, da sta prišla celo dalje. «Bergmandelc» je pokazal rudarju svinec, železo, srebro, zlato in diamante. Ko sta vse prehodila, je rudarja ostavil pred rovom in se smejal: Neumen si bil, da se nisi polastil mojega pasu v času, ko sem bil zmoten od vražjega olja. Pokazati bi ti potem moral ne samo svoje zaklade, ampak tudi zunanji dohod v njih, sedaj pa si pasel samo oči, drugače pa si prav tak tepec in siromak, kakor si bil poprejši!»

Škrat je nato izginil, rudar pa je šel domov. Našel pa ni več svojih ljudi, ne svojega doma, ker je bil 300 let pod zemljo.

(Vinko Möderndorfer: Narodne pripovedke iz Meziške doline.)

Siromak in sv. Peter.

Živel je siromak, kateremu se je nekoč sanjalo, da se bo sestál s sv. Petrom. Svoje sanje je imel možak za resnico, pa je zvezal culo in krenil na pot, da poišče sv. Petra.

Potoval je mnogo in dolgo časa, rad je trpel glad in žejo, ker je bil prepričan, da mu bo sv. Peter ublažil vse njegove skrbi in jade.

Bil je zelo topel poletni dan in siromak je pešal zaradi utrujenosti in vročine. Napenjal je vse svoje sile in nadaljeval pot.

Ko je prispel na konec nekega gozda, je videl, da se bliža neki visoki starec, ki gre naravnost proti njemu. Siromak je pomislil, da je ta starec gotovo kak popotnik. Sedaj mu ni padlo na misel, da bi mogel biti to sv. Peter.

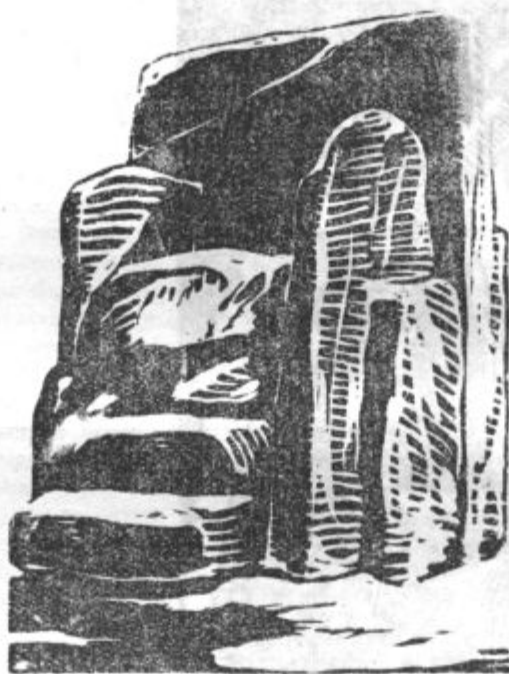
Starec je vprašal siromaka: «Kam potuješ?»

Siromak mu je dejal: «Iščem sv. Petra.»

Sivi starec je malo pomislil, pa se potem obrnil k siromaku in mu dejal: «Sv. Petra iščeš? Pred teboj stoji. Jaz sem sv. Peter, nebeški vratar.»

Siromak je padel na zemljo pred visokim starem.

«Jaz sem sv. Peter in da boš imel od mene kakšen spomin, zahtevaj, karkoli hočeš, želja se ti bo takoj izpolnila. Povem ti pa, da bo tvoj sosed dobil dvakrat toliko, kolikor ti od mene zahtevaš.»

Vojvodski prestol na Gosposvetskem polju.

Ko je siromak to zaslišal, se je globoko zamislil. Videlo se mu je, da se bori sam s seboj. Nato pa je zaklical: «Moj sosed bo torej dobil dvakrat toliko kakor jaz? Hvala ti, svetnik, na tvoji dobrotljivosti, ali jaz si dam prej odsekati obe roki, preden bi hotel storiti svojega soseda za srečnega človeka.»

Svetnik je v tistem hipu izginil, a siromak je ostal sam in ravno tako siromašen kakor prej.

Pajek in muha.

Pravljica.

Pajek je gledal z brega, kako lovi sv. Peter ribe v svojo mrežo, in je mislil: Ko bi jaz imel tako mrežo, to bi bil vesel. Nalovil bi toliko rib, da bi jih imel za vse leto.

Sv. Peter, pobožen svetnik, je vedel za pajkove tajne želje in je dejal: «Pridi bliže, pajek, dal ti bom mrežo.»

Pajek je šel k jezeru, vendar do čolna, v katerem je bil sv. Peter, ni mogel priti.

«Ne morem k tebi,» je rekel pajek sv. Petru.

«Nič ne dé, vrgel ti bom mrežo na obrežje.»

«Joj, kaj pa bom počel s tako veliko mrežo,»

se je začudil pajek, jaz ne morem niti premakniti mreže, kaj šele, da bi z njo lovil ribe.»

V bližini je bila muha, ki je ta razgovor slišala.

«Cuj, pajek,» mu je rekla, «ti si bedak, zato poslušaj moj modri nasvet: ker se bojiš vode in ker ti je ta mreža pretežka, reci onemu človeku, naj te nauči plesti take mreže, s katerimi boš lahko ribaril po zraku.»

S temi besedami se je hoteis muha samo norčevati iz pajka in iz sv. Petra.

«No, dobro, naj bo, kakor praviš ti,» reče sv. Peter. «Kakor svetuješ, tako se bo zgodilo.»

In res, pajek se je naučil plesti svoje mreže in v prvo mrežo, ki jo je spletel, se je ujela ona muha vseznalka, ki se je takrat norčevala iz njega.

Kaznovana škopa.

Ruska pripovedka.

Dva ruska vojaka, ki sta ure in ure korakala ter postala trudna in lačna, sta potrkala pri neki bogati kmetici.

«Kaj hočeta?» je vprašala kmetica nejevoljno.

«Prišla sva od daleč, sva zelo lačna in žejna, a nimava niti kopejke denarja,» sta odgovorila mladeniča. «Bodi dobrotljiva in daj nama jesti!»

Kmetica, ki je bila škopa in pretkana, je hinavsko kimala z glavo.

«Joj,» je rekla, «tudi jaz sem uboga in ne vem, kako bi vaju nasitila, ker nimam sama ničesar. Kvečjemu, če se zadovoljita s kosom starega kruha.»

«Prinesi kruh, če nimaš ničesar drugega,» sta rekla vojaka, «in vedro vode, kajti silno sva žejna.»

Kmetica se je razveselila, da bo mogla s tako majhnim darom odpraviti oba popotnika. Prinesla je star kruh, ki je bil tako trd, da se je komaj dal prelomiti, ter šla k vodnjaku.

«Čarovnica stara pravi, da nima ničesar,» je zamrmral eden vojakov, «vendar v tej hiši vse tako bogato in iz vsakega lonca prijetno diši.»

«Jaz tudi voham,» je dejal drugi, se približal ognjišču ter dvignil z lonca pokrivačo. «Vidiš mastno kokoš?»

Obema vojakoma je krulilo v želodecu in oba sta poželjivo vsrkavala prijeten vonj...

Med tem se je vrnila kmetica od vodnjaka in zaklicala: «Tu imata vodo.»

Vojaka sta jedla trd kruh in pila vodo, a bogata kmetica je mislila med tem na tečno večerjo, ki se je veselo kuhala v loncu. Ko sta se vojaka najedla, sta pripovedovala kmetici še to in ono: odkod sta prišla, kam gresta. Slednjič sta se dvignila, se zahvalila za jed in vzela slovo.

«Zbogom,» je rekla kmetica, «prav žal mi je, da vama nisem mogla ponuditi ničesar boljšega. Moj sin in jaz jeva uocoj za večerjo tudi samo malo vodene juhe. Kje bosta uocoj? Jaz bom mislila na vaju.»

«To prav rada verjameva, da boš uocoj mislila na naju,» sta zamrmrala vojaka in odšla.

Zvečer, ko se je vrnil sin domov, je pripovedovala kmetica, kako je pred nepovabljenima gostoma rešila lepo debelo kokoš. Ko pa je dvignila pokrivačo z lonca, je prestrašena zakričala: «O, nesramna lopova!»

In med tem, ko je zmerjala, je držala v eni roki pokrivačo, v drugi pa vilice s kosom kožuhovine, v katerega se je «spremenila» kokoš.

«Ti si kriva,» se je zasmejal sin, «če bi žrtvovala polovico kokoši, bi nama sedaj druga polovica ostala. No, za prihodnjč si zapomni, da so carjevi vojaki pretkani in da se ne dajo od niko gar vleči za nos.»

Krogla.

Jožek: «Zakaj kroglica, kadar jo vržem, teče tako hitro?»

Mati: «Zato, ker je okrogla.»

Jožek: «Pa jaz tudi hitro tečem in vendar nisem okrogel.»

Iz živalskega sveta

Tako zvana letna ptica.
(Živi na Sumatri.)

Neobičajen način počivanja.
(Lenivec se pri počivanju drži z nogami na deblu ali veji v visečem stanju.)

Lisica in kozel

Lisica in kozel sta bila žejna, pa sta zlezla v neki vodnjak, da se napijeta vode. Ko sta se napila, je začel kozel gledati okrog sebe in je dejal: «Kaj bova napravila sedaj? Kako bova prišla iz vodnjaka?»

«Ej, za to se ti ne brigaj, to je lahko. Samo poslušaj mene, pa se ne boj. Uprl se s prednjimi nogami ob steno, nagni glavo in rogove naprej!»

Kozel je napravil kakor mu je rekla lisica.

Tedaj se je lisica spela na njegov hrbet in na njegove roge ter skočila iz vodnjaka.

Skakajoča okrog vodnjaka se je lisica začela rogati kozlu. Čim bolj se je kozel jezil in jo na-

zival sleparico, tem bolj se mu je ona smejala ter mu rekla: «Dragi kozel, ko bi imel ti toliko možgan, kolikor imaš brade, bi ne zlezel v ta vodnjak prej, preden bi dobro ne premislil, kako boš prišel iz njega.

Dositej Obradović.

Kdo je osel?

Ožbovt je zapazil na vratih sosedovega vrta nekaj napisanega s kredo. Pogledal je natančneje in bral: Osel je tisti, ki to čita.

Te besede so Ožbovta razburile in da se osveti piscu, je oni napis zbrisal ter napisal: Osel je tisti, ki je to načečkal.

Ognjenik Vezuv kozarcu

To lepo igrico moreš ob vsaki priliki izvesti, ne da bi nastala nevarnost, da zasujeta tvoje gledalce žareča smola in žveplo. Ognjenik nadomešča majhna steklenica, napolnjena z rdečim vinom.

Najprej pa si moraš dobiti od mamice obsežen kozarec; najboljši je tak, ki ga mati uporablja navadno za vlaganje kislih kumaric. Omenjeno stekleničico, ki si jo napolnil z rdečim vinom, postaviš na dno kozarca v sredo. Zamašek stekleničice mora biti krepko pritrjen in v sredi po dolžini preluknjan, tako da more kesneje uhajati skozi zamašek vino. Z majhno količino kita napraviš okrog stekleničice v kozarcu majhen hrib, ki mora segati nekoliko preko zamaška. Majhna

vdolbina v kitu nad preluknjanim mestom v zamašku predstavlja žrelo ognjenika.

Potem še napolniš kozarec do roba z vodo, nakar vino, ki je specifično laže kakor voda, začne uhajati navzgor v obliki žarka, ki se vedno bolj razširjuje, čim bliže prihaja površini vode. Ta napravlja vtis gore, ki bljuva ogenj. Uhajanje vina traja nekaj časa in učinek se še poveča, če posodo lahko stresesh. V primeru, da se je s kitom luknja v zamašku preveč zadelala, moraš imeti pripravljeno iglo, katero porineš, ko si napolnil vodo v posodo, v zamašeno luknjo v zamašku. (Glej sliko.)

Šaljivi kotiček

V šoli.

Učitelj v šoli je stavil to-le vprašanje: «Neki kočijaž prevozi tekem ene ure osem kilometrov. Drugi, ki vozi pol ure kesneje za njim, premeri v istem času devet kilometrov. Kje se bosta sestala?»

Vsi molčijo, le Jožek dvigne roko, češ: «G. učitelj, jaz vem.»

«Kje torej?» je vprašal učitelj.

«Oba kočijaža se bosta sestala — v krčmi...»

Razumljivo.

Vprašali so Janezka: «Kaj hočeš postati, ko dorasteš?»

«Dimnikar,» je odgovoril Janezek.

«Kako to?»

«Zato, da se mi ne bo treba vsak dan umivati...»

Premetenec.

Po ljubljanskih ulicah je nesel neki paglavec kletko z golobi. Naenkrat se je izpodtaknil, kletka mu je padla na tla, se razbila in golobi so zleteli na vse strani. Paglavec se je razjokal in neki mimoidoči gospod se ga je usmili ter nabral med zbrano množico 30 Din, ki jih je izročil dečku.

Dečko je vzel denar in tekel domov vesel, da je zopet enkrat potegnil ljudi. Spodtaknil se je namreč nalašč in golobi, ki so odleteli, so bili že davno zopet na domači strehi.

Kako prideš do policije?

Prišel je v Ljubljano tujec, ki ni vedel, kje se nahaja policija, kjer je imel opravka. Srečal je slučajno Ožbovta ter ga vprašal: «Ali bi mi mogli povedati, kako pridem najlaže do policijskega urada?»

Ožbovt mu je odgovoril: «Udarite s palico koga po glavi, pa boste takoj na policiji.»

ZANIMIVOSTI

RAZVALINE STARE KARTAGINE NA DNU MORJA.

Ameriški milijonar Prowk, ki je s pomočjo odličnih starinoslovcev že leta in leta delal na izkopavanju starodavne Kartagine, je nedavno stopil v zvezo s francosko vlado in prevzel velik del stroškov izkopavanja. Po pogodbi, ki jo je sklenil s francosko vlado, pripadejo zakladi, ki se odkrijejo pri izkopavanju, do polovice muzeju v Chicagu, a Francija ima pravico na vse zgodovinske ostanke in na del umetniških spomenikov.

Nade na uspeh izkopavanja niso bile baš najlepše. Na podlagi podatkov rimskih zgodovinarjev, ki so pisali, da so Kartaginci pokopavali svoje mrtvece v bližini obrežja, je Prowkova družba kopala tudi ob obrežju. Predvsem pa so iskali seveda ostanke starodavnega mesta samega. To mesto je iskalo doslej brez uspeha že mnogo starinoslovcev. Tudi prva Prowkova izkopavanja so ostala brezuspešna. Preteklo je več mesecev, ne da bi se posrečilo odkriti mesto in zaželjene zaklade, ki so si jih obetali v krstah, nagrobnih spomenikih in raznih kipih.

Naenkrat pa je padlo Američanu na misel, da je mrtvo mesto iskati na dnu morja ne pa na obrežju. Ko je svojo domnevo povedal francoskim raziskovalcem, so se mu smejali. Vendar ga ni to odvrnilo od njegovega načrta. Najel je podmorski čoln in dal fotografirati morskno dno v širini več kilometrov ob obrežju. Fotografije so starinoslovce naravnost presenetile. Pokazale so namreč prav določno, da se iskano mrtvo mesto dejansko nahaja na dnu morja. Z dviganjem umetnostnih zakladov se je pričelo takoj.

Nastane seveda vprašanje, kako je moglo mesto priti pod morskovo vodo. Domneva, ki so jo že pred sto leti izrazili zgodovinarji, da je namreč zaradi pogreznja suhe zemlje del Kartagine objelo morje, je dobilo s tem odkritjem veliko verjetnost.

ZGODOVINA SUZNJOSTI.

Kdaj se je pričelo suženjstvo? Že stari narodi so poznali ta žalostni pojav človeške družbe. Ni pa naš namen posegati v stari vek, temveč hočemo le pogledati in ugotoviti, kdaj se je pričelo novodobno suženjstvo, ki je trajalo do najnovejšega časa in ki ponekod še danes ni izginilo, tako n. pr. v portugalskih kolonijah.

V zgodovini beremo, da je Antonio Goncalves, dvorjan portugalskega princa Henrika, na svoji vožnji ob maroškem obrežju ujel leta 1411. nekaj Mavrov in jih privedel s seboj na Portugalsko. Ujeti Mavri so stavili Goncalvesu ponudbo, da mu dajo za odkupnino veliko število črnih sužnjev, ako jih zopet popelje nazaj v njihovo domovino. Ko je princ Henrik slišal o tej ponudbi, je prigovarjal Goncalvesu, naj jo sprejme, češ, da so Mavri itak trdovratni neverniki, medtem ko bo mogoče zamorce spreobrniti h krščanstvu. Goncalves je tedaj odpeljal Mavre nazaj v Maroko in se je leta 1442. vrnil z ladjo, polno zamorcev.

Tako se je pričela afriška trgovina z zamorci, povzročiteljica toliko gorja. Tri leta pozneje (1445.) je trgovina s črnimi sužnji že bujno cvetela. Tekom treh stoletij, od leta 1445. do 1745., je bilo prodanih v suženjstvo nad 50 milijonov zamorcev, ki so bili deloma siloma odvedeni, deloma kupljeni.

Od leta 1516. dalje so prihajale stalno nove zaloge črnih sužnjev v Ameriko, kjer so delali v španskih in portugalskih srebrnih rudnikih.

Leta 1786. je imela Anglija 130 ladij za trgovino s sužnji. Posebno veliko trgovino so imela mesta New Bedford, Salem, Newport, Boston in druga obrežna mesta Amerike.

Zaradi gorkega podnebja in ker je neki angleški učitelj v državi Georgiji iznašel, kako se more

iz bombaža delati tkanina, se je suženjstvo obrnilo proti jugu. Tam so se sužnji začeli zaposlovati v bombažnih nasadih.

Na vsem jugu je bilo črnih sužnjev leta 1800.: 697.897, leta 1810.: 1.991.364, leta 1820.: 2.009.791, leta 1850.: 3.204.315, leta 1860.: 4.202.996 oseb.

V angleškem kraljestvu je bilo suženjstvo odpravljeno leta 1834., kar je veljalo vlado nad 80 milijonov dolarjev. Dne 1. januarja 1863. je bilo končano suženjstvo tudi v Združenih državah. Tudi tu je odprava suženjstva veljala ogromno vsoto.

AFRIŠKI VERSKI NESTRPNEŽI POKLALI CELO NASELBINO.

Verski nestrpneži se pojavljajo največ med zaostalimi narodi, kjer goje še silno smešne oblike verskih obredov. Iz starega pisma vemo, da so Judi žrtvovali otroke, in tudi o drugih narodih iz starega veka poročajo pismono izročilo, da so počeli v verski zamaknjenosti razna grozodejstva. V srednjem veku so se vršile znane križarske vojne, ki so s silo izpreobračale tujeverne narode in jih silile, da sprejmejo krščansko vero. Mimogrede so tudi morili krivovernike, namreč tako zvane krivovernike, zakaj vsak je krivovernik za drugoverca. Sežigali so na grmadah čaravnice in druge ljudi, proti katerim se je zaganjala visoka cerkvena gosposka.

Dandanes ne najdemo več verskih nestrpnežev v pravem pomenu besede med kulturnimi narodi, zakaj tu je državno oblastvo, ki jamči za svobodno prepričanje. Pač pa še dobimo primere verske nestrpnosti pri neprosvetljenih narodih. Tako so belgijski listi poročali nedavno o takem primeru, o strašnem zločinu, ki so ga storili pripadniki neke verske sekte v srednji Afriki. V belgijskem Kongu, v pokrajini Sakaniji, živi posebna verska sekta, ki oznanja svoje nauke s silo in z ognjem. V tej pokrajini se je uprla neka naselbina, ki ni hotela pristati na blodnje te verske sekte. Nestrpneži so v svoji verski blaznosti napadli naselbino, požgali «krivovercem» domove ter ubili vse prebivalce. Pogiunilo je nad sto oseb.

Policija je prihitela v naselbino, da reši prebivalce pred verskimi podivjanci, ki pa so policijo nagnali z ognjem ter jo večinoma pobili in razkropili. Bližnja belgijska posadka je morala nastopiti z večjimi vojaškimi oddelki, ki so kmaj pregnali nestrpneže z belgijskega ozemlja.

Ko so belgijske čete pregledovale zažgano in poklano naselbino, so naleteli na strahovito razmesarjena telesa prebivalcev. Divjaki so poedincem odrezali ude, ušesa, izdirali oči mrtvim otrokom, žene pa so nabijali na prav ostuden način na kole in vse to po njihovem mišljenju v večjo čast in slavo svojega boga.

× **Za koga se oblačijo ženske.** Moda deške frizure v splošnem moškim ne ugaja. In vendar se večina žensk striže. V Ameriki se je radi tega pojavilo zopet vprašanje, za koga se ženske strižejo in oblačijo. Američanke odločno zavračajo mnenje, da se ženske oblačijo za moške. Praviijo, da se oblačijo samo proti mrazu, a če uporabljajo nakit in okraske na oblekah, delajo to iz ljubezni do umetnin, največ pa zato, da jezijo svoje tovarišice. Kljub takim izjavam pa je še vedno verjetnejše, da se ženske oblačijo in lepotičijo le za moške — vsaj po pretežni večini.

× **Katastrofalni orkani na Črnem morju.** Po poročilih iz Odese je divjal te dni na Črnem morju strahovit orkan. Več ladij s posadkami se je potopilo. Tudi o dveh velikih ladjah, ki so plule iz Carigrada proti Odesi, ni do sedaj še nobenih poročil. Verjetno je, da sta se tudi potopili.

× **Ljudje, ki žro diamante.** Rimska policija išče eleganten par, ki je v zadnjem času napravil mnogo škode rimskim draguljarjem, in sicer na prav originalen način. Ta gospod in dama sta si dala povsod pokazati razne briljante, katere sta odbirala in polagala na stran ter končno rekla, da bosta prišla jutri ponje. Ko sta odšla, se je redno ugotovilo, da manjkata dva ali trije dragoceni kamni. Policija je vzela zadevo v roke in dognala, da sta sleparja pri pregledovanju dragocenosti čestokrat nesla roke k ustom in jih skrila tako, da sta jih požrla. Tako sta ukradla okrog 100 komadov.

× **Najdbe iz starodavnih časov na Spitzbergih.** Norveška spitzberška ekspedicija se je baš vrnila v Oslo. Ekspedicija je imela precej uspeha in je našla razne stvari, važne za znanost. Tako so odkrili okostje ogromnega savrija iz pradavne dobe. Kostni so ležale v škrljčevcu in so bile deloma že trhle. Vendar tako dobro ohranjenih ostankov te živalske vrste na Spitzbergih še niso našli. Nadalje so dobili ostanke okame-nelega lesa. Razen na Spitzbergih je ekspedicija preiskala tudi Medvedji otok. Tam so našli premog ter svinčeno rudo.

× **Zakaj so žene lepše kakor moški.** Neki angleški zdravnik je objavil rezultate svojega proučevanja, zakaj so žene lepše nego moški. Svoja opazovanja je izvršil na 1600 ženah različnih ras in najrazličnejših narodov na svetu. Različnih narodov na svetu. Učenjak trdi, da se mora žena zahvaliti za svojo lepoto edino temu, ker ji ni potreba izvrčevati pretežkih telesnih poslov. Resno učenje, duševno naporno delo in skrb pri delu učinkujejo pogubno na lepoto. Da bi podkrepil zdravnik svojo trditev, je navedel naslednji primer: V angleški Indiji se nahaja plemo Zara. V tem plemenu snubi žena moža, vrši državne posle, vodi javne urade, skrbi za družino, mož pa je lenuh in ne dela prav ničesar. Na ta način se je moglo torej pojasniti, zakaj so moške plemena Zara lepi, žene pa neobičajno grde.

× **Slana voda — sredstvo proti žeji.** Znano je, da pijejo v Rusiji ob največji žeji gorak čaj. Izkušnja je dokazala, da se more z uživanjem vročega čaja v najhujši vročini znatno zmanjšati žeja. Enako slično sredstvo so iznašli sedaj tudi v Ameriki. Delavci, ki delajo v globokih rudnikih, kjer je temperatura stalno visoka, pijejo slano vodo, da si utešijo silno žejo. Praviijo, da si na ta način olajšujejo utrujenost in glavobol, ki jih skoro vedno muči. Sedaj so ameriški zdravniki izvedli slične poizkuse v nekaterih livarnah, kjer znaša temperatura 37° C. Tu je uživanje slane vode pokazalo sijajen uspeh. Utrujenost, ki spremlja žejo in možno znojenje, sta s pitjem morske vode popolnoma prenehala. Neki zdravnik je ugotovil, da se pri znojenju človeškega telesa izločuje velik odstotek natrijevega klorida, zaradi česar nastaneta utrujenost in glavobol. Uživanje slane vode pa nadomesti izgubo soli.

× **Kako se doživi 90 let.** Londonski tednik «Grand Magazine» je stavil svojim čitateljem, ki so dosegli 90. leto, tole vprašanje: «Kako ste prišli do 90tih let?» Obenem jih je prosil, da bi v odgovoru napisali, kako so živeli in kaj so ukrenili, da imajo še tako trdno zdravje. Lord Guydr, 96 let star, je odgovoril, da ni nikdar kadil, da je mnogo delal na svežem zraku in jedel zelo zmerno. 88 letni lord Grimthorpe ni nikoli pušil in pil zdravil. 91 letni sir Huggius ni nikdar kadil, ampak mnogo delal na svežem zraku, malo jedel mesa in pil mnogo mleka. 92 letni sir Drinkwater ni kadil, mnogo se gibal na svežem zraku in spal vedno po 7 ur. Profesor Mayor, 90 let star, ni kadil in jedel mesa. 82 letni Davis ni kadil in je redno jedel trikrat na dan. 89 letni sir Haden ni kadil, spal redno 7 ur, ni jedel mesa in pil vina. Kakor je razvidno iz teh izjav, ni niti eden od teh starčkov kadil, pač pa se bili ostali načini življenja pri vseh zelo različni.

× **Tajinstven zločin v Berlinu.** V Berlinu so odkrili strašen tajinstven zločin. 30 letnega tehnika Straffeja so našli mrtvega v njegovem sta-

novanju. Poleg trupla so našli kozarec z ostankom ciankalija. Pred umorom se je brzkone vršilo v stanovanju veliko pijančevanje, toda o udeležencih ni ne duha ne sluha. Pretekli četrtek je bil Strafke na večerji pri svojem bratu. V urad ni prišel niti drugi, niti tretji dan. Njegov šef je prvotno mislil, da je Strafke zbolel, a ko ga po dveh dneh ni bilo v urad, je o tem obvestil njegovega brata. Ta je odšel v njegovo stanovanje, kjer je policija s silo odprla vrata in našla Strafke mrtvega v nočni srajci. Smatra se, da je Strafke na poti domov naše, kako žensko in tovariše ter jih odpeljal domov, kjer se je vršilo nato pijančevanje, ki se je končalo z žalostno smrtjo tehnika. Ni še jasno, ali se je izvršil roparski umor ali umor iz pohotnosti.

× **Incident pri Amundsenovem predavanju v Berlinu.** Pred kratkim je imel v Berlinu znani raziskovalec polarnih krajev Amundsen veliko predavanje o svojem poletu na severni tečaj. Pred predavanjem je prišla v dvorano skupina nemških fašistov in zahtevala od Amundsen, da se pred predavanjem oprost, ker je med svetovno vojno žalil in sovražno nastopal napram Nemčiji. Amundsen je izjavil, da tega ne more storiti, ker je vse informacije o takratnih napadih nemških podmornic na nevtralne ladje črpal edino iz krogov norveških pomorščakov. Stvar bi mogel urediti edino s temi pomorščaki. Med tem je prispela v dvorano policija, ki je fašiste pregnala iz dvorane.

× **Grozna nesreča ameriškega podmorskega čolna.** Pred par tedni je zadela ameriško vojno mornarico težka katastrofa. V bližini Block Islanda je zadela podmornica «S. 51» v parnik «City of Rome». Trčenje se je izvršilo s tako bliskovito naglico in močjo, da se je podmornica razklesala na dvoje in se je zaradi razburkanega morja na mestu potopila. Vsaka rešitev je bila izključena zaradi mraka in goste megle. Od posadke so se rešili samo trije mornarji, dočim je ostalih 37 utonilo. V Ameriki smatrajo to nesrečo za eno največjih, kar se jih je dosedaj pripetilo. Kako poročajo ameriški listi, se je katastrofa zgodila na precej skrivnosten način. Po izjavi kapetana parnika je zakrivil nesrečo poveljnik podmornice, ker je par metrov pred parnikom podmornica prišla na površje in se zaradi tega parnik ni mogel izogniti nesreči.

× **Golobi v službi tihotapstva.** Dandanašnji tihotapci v raznih državah so namazani z vsemi žabami in nikoli niso v zadregi, kako prevariti carinika ali finančnega stražnika. Na Angleškem so pred kratkim zopet razkrili veliko zvijačo in ho le težko dognati, kako dolgo so se je tihotapci že posluževali. Tihotapili pa so kokain iz Francije preko morskoga rokava v Anglijo. Kokain je droben bel strup, ki ga nekateri njuhajo, vendar je razpečevanje pod roko strogo zabranjeno v vseh evropskih državah. Naravno, da je zatorej tihotapljeni kokain silno drag in pripraven za tihotapljenje. V to svrhu so se tihotapci posluževali golobov. V londonskem kitajskem predelu mesta so tihotapci imeli celo zalogo takšnih golobov, vajenih na prenašanje pisem in malih zaboječkov kokaina. Toda policija je to izvohala in polovila celo družbo. Edino poglavar te bande, bogat kitajski trgovec, je še pravočasno izvohal zasledovanje policije in pobegnil po golobje — z aeroplanom.

× **Kako živi bivši nemški cesar Viljem V. Dornu,** kjer živi pregnani nemški cesar Viljem II., se stalno nahajajo razni novinarji iz vseh krajev, da bi videli, kaj dela in kako živi pregnani cesar. Sem in tja doleti posamezne novinarje sreča, da jih puste k cesarju. Neki nemški novinar opisuje svoj in svojih tovarišev obisk pri bivšem cesarju tako-le: Pri vходу v krasno palačo nas je pričakoval njegov lakaj in nas vodil v notranjost palače. Cesar je prišel ravno po stopnicah. Bela brada mu daje popolnoma drugačen izraz, njegova hoja je sigurna, gibi živahni in glas močan. Nagovoril nas je: «Dobro jutro, nemški tovariši!» Nato je govoril z vsakim izmed nas šaljivo in veselo, kakor da bi bili že stari znanci. Kmalu je prišla njegova soproga, ogrnjena s preprostim zelenim ogrinjalom, na

več mestih zakrpanim. Prijazno nas je pozdravila. Zatem smo se v živahnem razgovoru izprehajali po parku. Cesar je z nasmehom dejal: «Otroci, pogledite moj park, samo pazite, da mi ne potlačite trave.» Sedaj se cesar bavi večinoma z vrtnarstvom, posebno ima rad rože. Razen tega, posebno pozimi, zelo rad seka drva. Seveda mu tudi njegova žena pri tem opraviču rada pomaga. Cesar ima izvrstno tek. Tega dne je imel naslednji obed: pečeno morskoro ribo, hladno meso, kuhana jabolka in drugo sadje ter francosko vino. O politiki nerad govori; vidi se, da mu to prav nič ne ugaja in da se je že vsega naveličal. Zelo rad čita, predvsem poučne in zabavne knjige.

× **Razbojniški napad na operno pevko.** Newyorško časopisje se v zadnjem času mnogo bavi s pogostimi razbojniškimi napadi pri belem dnevu v najprometnejših newyorških ulicah ter ostro napadajo pomanjkljivo službo policije. Kot onega najdrznejših napadov v zadnjem času omenjajo isti časopisi onega na slavno operno pevko Neru Bayes. Ko se je po neki predstavi vračala domov v svojem avtomobilu, se ji je na Westendu pridružil še drugi avtomobil. V trenutku, ko se je ustavil njen avtomobil, se je ustavil tudi oni, ki ji je sledil, in iz njega je skočilo šest do zob oboroženih roparjev, ki so naperili samokrese proti njej in šoferju ter zahtevali, da jim izroči ves svoj nakit in denar. Mimoidoči so takoj zapazili napad in hiteli na pomoč. Med razbojniki in občinstvom se je vnela bitka, v kateri sta bila ranjena šofer in eden od občinstva. Med silnim streljanjem se je razbojnikom posrečilo zaesti avtomobil in zbežati, preden je došla policija na lice mesta.

Prva izpoved

Šaljiva dogodbica.

Migeljnov Tone je bil z desetimi leti dorastel paglavec. Povsod ga je bilo dovolj, nobena neumnost se ni izvršila brez njegove prisotnosti. Bali se ga niso le otroci, marveč tudi psi in mačke in druge živali, kjerkoli se je prikazal.

Vzlic svoji porednosti pa je bil deček zelo dobro razvit. Raz lic mu je sijalo zdravje, dočim so njegove oči govorile o malopridnosti in nagajivosti, katero je doprinašal. Mati narava ga je obdarila z urnimi nogami, da je mogel uiti pred kaznijo, in široka ušesa mu je zakrila z dolgimi črnimi lasmi.

Marsikateri grožnji staršev ali učiteljev je že srečno ušel, čakalo pa ga je najhujše — prva izpoved. Z naglimi koraki se mu je bližal določem dan, ko bo moral zatožiti samega sebe in odkriti marsikaj, česar še nihče ne vé.

Nenavadno tih in zamišljen je sedel za mizo pozno zvečer pred usodnim dnem. Pred njim je ležala pola papirja in debel tesarski svinčnik, oboje mu je kupila mati, da mu olajša izpraševanje vesti.

«Le piši, le piši.» mu je velela, «najprej velike in potem tudi male grehe. Papirja bo zadostovalo.»

Tine je grizel svinčnik in nohte, zakaj nič pripravnega mu ni hotelo priti na misel. Svetle znojne kaplje so mu orosile čelo ob spominu na preteklost. V duhu je zagledal pred sabo farovško mačko, katero je obesil, ker mu je zadavila najlepšega goloba. «Kakor ti meni, tako jaz tebi.» je dejal, ko jo je privezal na vrstico za plot ob kuharičnem oknu. To je bilo javkanja, ko je zagledala kuharica svojo mrtvo ljubljeno — še danes ga obide neka sladka groza.

Prijel je za svinčnik in zapisal — največji greh, ki ga je storil v svojem mladem življenju.

«Kočarici Marijani zabil klin v ključavnico.» je dostavil k prvi pregrehi. Zatožila ga je materi, ker ji je nekoč izpustil svinje

iz svinjaka, za kar je bil neusmiljeno tepen. Zato se je moral maščevati.

«Skrupkovemu hlapcu skrnil kamen v vrečo.» se je glasil njegov tretji greh. Revez je stokal in robantil nad gospodarjem, ker mu je toliko natožil, doma pa se je prepričal, da mu je težo napravila zlobna roka.

«Materi izpil mleko s slamnato biljko.» je navedel četrto zlobno dejanje. Zenica se je čudila in ugibala, na kakšen način ji izginja mleko, ker je smetana na vrhu nedotaknjena. Vse je kazalo, da jo obiskujejo čarovnice.

Tako je pisal in odlagal svoje slabosti na papir. Pri številu trideset mu je odpovedal spomin in tedaj je odložil svinčnik ter se je poglobil v vsebino lista. Učil se je na pamet, zakaj gladko se je hotel odrezati, da ne ujezi spovednika, kar je pri tolikem številu grehov upravičeno pričakoval.

Ko se je naveličal suhoparnega ponavljanja, je zaključil svojo obtožbo s podpisom, dnevom, mesecem in letnico, kakor se je naučil v šoli. Nato je zgenil listek, zavil ga v žepni robec in shranil v hlačni žep.

Večerja, ki je bila ta večer izredno dobra, mu ni dišala, zakaj vsi njegovi občutki so mirovali pod vplivom neprijetnega trenutka, ko bo duhovnik odprl linico in zahteval usodni obračun.

S sramežljivo povešeno glavo se je Tine drugo jutro pomešal pred spovednico v vrsto mladih grešnikov. Duhovniku je bilo delo olajšano, ker so otroci svoje grehe zapisali na listek ter se jih naučili na pamet. Tako jih je naučil v šoli, kjer jim je tudi naročil, naj kesanje in trden skiep obudijo, preden stopijo k spovednici.

Na vse to pa Tine pred spovednico ni mogel resno misliti. Preveč so ga nadlegovale razne muhe, ki so se mu ponovno usiljevale. Če se je hotel kesati storjenih dejanj, ga je posilil smeh in s tem je bil uničen tudi trden sklep.

Duhovnik je odprl linico, napravil križ nad mladim grešnikom ter ga pozval, naj prične. Zdaj šele se je Tine spomnil listka, v vsej naglici je pretaknil žepa, a najti ga ni mogel nikjer. Jecljaje je moral priznati spovedniku, da je izgubil grehe.

«Pa poskusiva brez listka.» se je odločil duhovnik, pripravljen, da mu prizanesljivo pomaga.

Začela sta pri farovški mački ter se doteknila vseh dogodkov, ki so vzlic izgubjenemu listku živeli v fantovem spominu. Z nekim posebnim pogumom je priznaval storjena dejanja, videč, da je okno omreženo ter se mu ni treba bati, da bi ga župnik zgrabil za ušesa. Škoda, da nimajo tudi šolske klopi te koristne naprave!

Veselo je poskočil Tine po opravljeni spovedi zunaj cerkve. Samo obljubil je, da se bo poboljšal in vse mu je bilo odpuščeno. Obudil pa je tudi kesanje in opravil naloženo pokoro, s čimer je zadostil predpisom svete izpovedi.

V občutkih nepopisne sreče se je domov grede ustavil pred župniščem. Kuharica se mu je bližala z debelo zrelo hruško, ki so zorele na župnikovem vrtu. Poželjivo je segel po zgodnjem sadju, tedaj pa ga je kakor s kleščami zgrabila za ovratnik, z drugo roko pa mu je med srditimi očitki navijala ušesa.

«Ti si umoril našo muco, čakaj paglavec!»
«Pustite me, teta, saj je ne bom nikoli več.»

Fant je kričal, da so se plašile kokoši na farovškem dvorišču in med glasnim kokodkanjem iskale zavetišča. Obenem pa se je trudil, da se iztrga iz roke pravice, kar se mu je končno tudi posrečilo.

Komaj si je popravil ovratnik in obrisal objokano lice, ga je srečala kočarica Marijana ter mu z debelo gorjačo priložila udarec, da se mu je globoko upognil hrbet.

«Zapomni si, kdaj si mi klin zabil v klučavnicu,» je pihala od jeze, ker ga ni mogla ponovno doseči.

«In kdaj si mi kamen položil v vrečo,» ga je kmalu nato zgrabil Škripkov hlapec, stopivši izza plota. Prijel ga je za uho in dvignil v zrak, da je visel med nebom in zemljo. Ko ga je čez nekaj časa zopet postavil na tla, je bilo Tinetovo uho podobno petelinovi roži.

Doma ga je na pragu čakala mati, ki ga je sprejela nenavadno resno, česar se po spovedi ni nadejal.

«Torej si prišel,» je zarohnela. «Ti si izpil mleko.» V svetem srdcu je segla po tankem lesu, blagoslovljenem na cvetno nedeljo. Fant se je moral skloniti in z upognjenim hrbtom sprejemati plačilo.

Z bolečimi udi je Tine po prestani kazni legel na vrtu v mehko travo. Kadar se je obrnil, je zastokal od bolečin. Izza plota pa se mu je rogaj Muharjev Joško, njegov najhujši sovražnik. Ta je našel njegov izpovedni listek, čigar vsebino je raztrobil vsem prizadetim, ki so mu vsak po svoje naložili za služeno pokoro.

Napisal Soteščan.

Čudovita jama

Resnična dogodbica.

Občutki nepopisne sreče so se porajali v srcu Trnarja, imovitega posestnika na Planoti. Pod skalo, nedaleč od doma, je našel odprtino, iz katere je v hladnem jesenskem jutru začutil toplo soparo. Presenečen je vrgel vanjo kamen, da izmeri njeno globino; slišal je, kako odskakuje vedno niže in niže in šele po dolgem času je padel z votlim odmevom nekam na mehko mesto.

Izenaden je tekel domov po motiko, da odstrani trnje in napravi čim večjo odprtino. Ob njem so se zbirali sosede, poskušajoč, kako bi se dalo priti v podzemeljski prostor. Izmerili so širino in dognali, da zadostuje za vhod vsakemu doraslemu človeku. Samo globočina jih je strahila, ker v hipu niso mogli dobiti dovolj dolgega droga, ki bi segel do dna.

Poklicali so Okorna, po svoji iznajdljivosti slovečega daleč po okolici. Ta jim je povedal, da je najbolje, če se kdo izmed njih odloči, da ga navežejo na vrvi in spuste v globino.

Opogumil se je navihani Tokačev Joža, pripravljeno, da jih reši iz zadrege. Poprej pa je šel domov po svetiljko ter je ob tej priložnosti vtaknil v žep tudi svetel kamen, katerega je hranil za spomin iz postojnske jame. Trnar je prinesel dolgo vrvi, na katero so ga navezali. Dogovorivši se za gotove znake, ako bi mu ugasnila luč zaradi pomanjkanja zraka, so ga pričeli spuščati navzdol.

Kmalu jih je obvestil po dogovorjenih znakih, da je srečno prišel na tla. Nekaj časa so celo razložili njegove glasove — dokaz, da je jama zračna ter se mu ni ničesar pripetilo. Počasi pa so pojenjali odmevi, iz česar so skleпали, da se je Joža napotil v notranje prostore.

Vrvi, viseča v jamo, se je pričela čez kake pol ure tresti in brniti, kar je pomenilo, da naj ga potegnejo na svetlo. Krepka fanta so pljunila na roko, začela sta vleči in Joža je stal pred njima.

«No, kako je bilo, kako je bilo?» so ga izpraševali vaščani v eni sapi.

«Krasno,» jim je odvrnil ter tlesknil z jezikom. «Stopivši na tla, sem zapazil pred sabo ozek rov, po katerem sem se plazil po trebuhu in dospel v prostorno votlino. To vam je kraj, da vam ne morem dopovedati! Raz strop in stene visijo prostorni kapniki v različnih oblikah prav kot v postojnski jami.» To izreki, je vzel iz žepa kamen ter jim ga je pokazal.

«Jemnasta, jemnasta!» so žudeč se vzklikali vaščani. «Taka znamenitost, pa nismo vedeli zanjo!»

Govorica o Trnarjevi jami se je bliskovo širila po okolici. S ponosom so se zbirali prebivalci Planote ob znameniti odprtini. Vsak si je po

svoje predstavljal njeno notranjost in ocenil njeno bogastvo. Le vanjo se ni nihče upal iz strahu pred pošastmi, ki običajno domujejo v podzemeljskih prostorih.

Samotna vas na Planoti je nenadoma oživila. Vaščani so popravili pota in hiše radi tujcev, ki bodo zdajdaj prihajali občudovat znamenito jamo. Posestnik Polžar je kupil konja in voziček za prevažanje obiskovalcev, Okorn pa je otvoril gostilno s prenočiščem.

Največ dobička pa si je obetal Trnar, lastnik zemljišča, na katerem se nahaja votlina. Že so se nanj obračali radovedneži za pojasnila, s čimer jih seveda ni mogel zadovoljiti, ker se ni upal v odprtino. Verjeti je moral, kar mu je povedal Joža in kar so se izmislili drugi. Poročila pa so se mu zdela pomanjkljiva, zakaj vse več je pričakoval in vse lepše si je slikal notranjščino podzemeljskega kraljestva.

O tem je hotel biti končnoveljavno na jasnem. Zato se je odločil da se na lastne oči prepriča, koliko je resnice na raznih govoricah.

Nekega dopoldne se je odpravil z doma pod pretvezo, da gre na sejem v bližnji trg. Podal pa se je k votlini z namenom, da jo ogleda na skrivnem, ne da bi kdo vedel o njegovem početju. Posrečilo se mu je iznajti, da je vstop mogoč tudi brez vrvi; stopi se lahko na kamen in za tem na drugega in tretjega ter se kakor po stopnicah pride do tal.

Prižgal je svetiljko ter se je spustil v globino. Brez posebne težave je prilezel do dna, kjer je počenil ter je boječe lezel po ozkem rovu. Priplazivši se v široko odprtino pa ni opazil drugega kakor razpokane kamenite stene. Razočaran se je vrnil proti izhodu, da čimprej zapusti kraj usodne prevare.

Zlezel je v rov, trudeč se na vse načine, kako bi hitreje prišel na prosto. V naglici pa se je nerodno obrnil, pri čemer mu je ugasnila luč, s katero je zadel ob kamen.

«Ježeš!» je zastokal ter se je stresel od groze. Obšla ga je tudi skrb, zakaj pravkar je otipal poleg sebe še neko drugo odprtino, katero bi v temi lahko zamenjal z glavnim izhodom.

Držal se je širšega rova in s tem je pogodil pravo smer. Kmalu je zavrnil nad sabo belo piko, do katere se mora povzpeti.

Oprijel se je kamenite plošče ter se je s silnim sunkom pognal v višino. Pa glej nesreče! Skala, ki mu je pri vходу služila za stopnico, se je odluščila ter mu je skoro padla na glavo.

«Sveta pomagalka!» je vzdihnil po prenehanem strahu, videč, da mu je zaradi izpada ploščatega kamna onemogočen izhod. Sesedel se je na zemljo in grozovite prikazni so mu stopile pred oči. Gledal je strašno podobo smrti, čuteč, kako bo umiral od žeje in gladi.

Ko se je zavedel, je pričel klicati na pomoč. Vse njegovo klicanje pa ni moglo izzvati zaželjenega odziva. Končno mu je odpovedalo grlo, moral se je odpočiti. Svetla točka nad njim je pričela temneti — dokaz, da se začenja nočiti.

Od skrbi in žalosti za očetom pri Trnarju niso mogli večerjati tisti večer. Še nikoli se ni zamudil tako dolgo, tudi z najpujnejših opravkov se je vrnil pred nočjo. Vse vpraševanje in iskanje je ostalo brez zaželenega uspeha.

Ko so se drugo jutro vračali iskaleci s poizvedovanja, so se ustavili ob čudoviti jami, da se po napornem delu nekoliko razvedre. Nekateri so polegli v travo, drugi so posedli po kamenju, otroci pa so se igrali z drobnim kamenjem, ki so ga kričaje metali v votlino.

Kakor iz pekla v nebesa, tako je gledal Trnar v svetlo belo piko od prvega hipa, ko se je zdani. Molil je in jokal, obenem pa je sklenil, da se bo nad jamo grozovito maščeval. Izbrisati jo hoče ne le sebi iz spomina, marveč tudi z mesta, kjer se nahaja.

To je pomagalo. Komaj je izrekel obljubo, že je začul od zgoraj smejanje in drobni kamenčki so padali navzdol. Vse je kazalo, da se ob jami nahajajo ljudje.

Stopil je na prste, stegnil se je in zakričal, kolikor mu je pripustilo grlo. Ni še polegel od-

mev njegovih besed, ko je ponovno začul glasove in zapazil premikanje vrhu odprtine. Vse to, kar je videl in slišal, ga je navdalo z nepopisno radostjo in sporajšnjim upanjem na rešitev.

Prav takrat pa so tudi iskaleci začuli iz jame votel odmev. Nekaj se jih je vleglo k odprtini in vlečlo na ušesa glasove, prihajajoče iz globine. Soglasno so bili mnenja, da se je zgodila nesreča ter je potrebna hitra pomoč.

Tokačev Joža je bil prvi, ki se je spomnil Trnarja in uganil, da so našli izgubljenca. Zavedel se je krivde, provzročene po izmišljenem opisu votline in da je vsaj nekoliko popravi, je tekel domov po vrvi, katero je brez odlašanja začel odvijati in spuščati v jamo.

Velik kamen skrbi se je odvalil Trnarju od srca, ko je otipal pred sabo rešilno vrvi. Hlastno jo je zagrabil in ovil okrog sebe v nestrpnem pričakovanju, da ga dvignejo iz peklenjskih muk.

Joža je začutil v roki močan sunek; videč, da jo je pogodil, je namignil tovarišem, ki so odložili klobuke ter mu pomagali pri rešilnem delu.

Presrečno se je zahvalil Trnar svojim rešilcem, ko so ga potegnili iz votline. Bilo ga je sicer nekoliko sram in pa bleščalo se mu je na slnce, ker je prebil v temi noč in dan. Srdito je zarobantil nad jamo v odgovor na številna vprašanja, kako je prišel v votlino. Še tisti dan je najel delavce, ki so jo temeljito zasuli.

Zapisal Soteščan.

Tajno zelišče

Saljiva dogodbica.

Nekateri moški imajo pri ženskah neprekosljivo srečo, dočim se drugi ne morejo ponašati z uspehi in postanejo žrtve ljubezenskih prevar.

Rojen pod «srečno zvezdo» je bil v tem oziru Dragarjev Janko z Drenovega griča, mladenič, katerega je okrasila narava z izredno lepoto in prikupljivostjo. Dekleta so ga oboževala in marsikatera je iskala prilike, da bi si ga osvojila.

Janko jim je privoščil veselja; osrečeval je drugo za drugo, ogibal pa se je postaviti sočasno dve kraljici na prestol svojega srca. Držati se je hotel reda ter polagoma napojiti vsa deviška srca, žejna njegove ljubezni.

Prigodilo pa se je, da se ostavljena «kraljica» ni hotela umakniti drugi, ki je nameravala izpodrinuti. Tako sta postali Peresnikova Marjeta in Gladeževa Cila sovražni nasprotnici v boju za Jankovo srce. Slično dvema trgovcema, ki prodajeta enako blago, sta pričeli konkurenco, upotrebljajoč vsa mogoča sredstva, da izvojujeta popolno zmago.

Saljivi dvoboj je Janku ugajal, zato se je odločil, da ga primerno podaljša. Pridno je posejal Cilo, sem in tja pa se je tudi oglasil pri Marjeti in pri obeh je bil ljubezljivo sprejet. Primerjaje drugo drugo skoro ni mogel najti razlike — in tako je sklenil, obdržati tisto, ki bo do konca stanovitna. To jima je o priliki tudi povedal.

Njegova odkrita izjava je poostrila njuno tekmovanje. Sami nista vedeli, kako bi se obnašali in kaj bi storili, da bi na miren način izzvali več prikupljivosti.

Marjeto je vidno zapuščala potrpežljivost, zaradi česar se je zatekla k čarodejki, katero je prosila za nasvet.

«Pomagati more le čudovito zelišče,» ji je razložila. «Nekaj peresc, ki mu jih skuhaš med čajem, bo zadostovalo, da te vzljubi pred vsemi drugimi. Obenem pa mu že kapljica tega čaja pristudi vse, kar mu je do sedaj ugajalo.»

«Ali res?» se je vzradostila Marjeta. «Pa kje bi dobila to zelišče?»

«Jutri ti ga prinesem pod pogojem, da me ne izdaš.»

«Molčala bom, samo da mi pomagata.»

«Ne obupaj, Marjeta, sredstvo bo pomagalo.» Vsa potolažena je odšla Marjeta od čarodejke, kmalu za njo pa je prispela Cila z enako prošnjo za ljubezenski lek. Tudi njej je obljui-

bila starka čudovito zelišče ter ji je zabičila, da ne sme nikomur povedati o tej skrivnosti.

Carodejka je izpolnila obljubo, preskrbela jima je neznanega sredstva, ki sta ji ga plačali z bogatim darilom v upanju na uspeh.

S težko glavlo in negotovimi koraki se je vračal Janko nekega večera od Peresnika, kjer je bil na obisku. Marjeta ga je pogostila s čajem, kateremu je pridedala čudovitega zelišča, čigar učinek ni izostal. Siromak je komaj otipal posteljo in drugi dan je potožil prijatelju, da se mu stуди ves svet.

«Ali tudi Marjeta?» ga je vprašal porogljivo.

«Ne vem, kako bi dejal...»

«In Cila...?»

«Ne bo me videla več...»

«Dvomim, da bo res...»

Prijatelj jo je pogodil. Gladeževa Cila je prestregla Janka, ko se je vračal s polja ter ga je zvalila v sobo. V naglici je moral popiti skodelico čaja, ki mu je povzročil neprijetne posledice. Nogi sta se mu zapletali in žili v sencih sta mu tolkli kot kladivo.

«Zopet ti je slabo,» ga je miloval prijatelj. «Nazadnje boš res še poginil od ljubezni.»

«Ali ni to čudno?» je odkimal Janko. «Obe me zalivata s čajem, ki je sicer okusen, a mi hoče razgnati želodec. Ne vem, če sta dekleti pri zdravi pameti...»

«Pa res je čudno in smešno,» je menil prijatelj.

«Čudno je, čudno,» je ponavljal Janko nekaj dni zaporedoma, zakaj bolečine v glavi in želodcu mu niso hotele pojenjati. Izgubil je slast do jedi, obenem pa tudi veselje do nevarnega ljubimkanja in vasovanja. Nekega večera je sedel ter napisal poslovilni pismi — Marjeti in Cili, kateri mu je po obojestranskem učinku pristudilo čudovito zelišče. Soteščan.

Vzorec.

Kmet je prišel k bogatemu meščanu, da mu proda posestvo.

«Ali je zemlja rodovitna?» ga je vprašal meščan pred pogajanjem.

«Seveda je rodovitna, tu imate vzorec,» mu je odvrnil in razvil pred kupcem robec, v katerem mu je prinesel pokazat prsti s svojega zemljišča.

Trajanje vojaške obveznosti

Obveznost službe pri vojski traja od 21. do dovršenega 50. leta starosti. Leta za službo pri vojski se računajo po celem koledarskem letu. Obveznost je razdeljena tako-le:

a) Pri operativni vojski 19 let, in sicer od 21. do dovršenega 40. leta; od tega službe v stalnem kadru za vse vrste vojske in stroke 18 mesecev, a za mornarico dve leti. Na vežbanje se smejo pozivati do štiri tedne na leto.

b) Pri rezervni vojski 10 let, in sicer od 40. do dovršenega 50. leta. Na vežbanje se smejo pozivati do dva tedna na leto.

V mobilnem in vojnem času lahko pokliče minister za vojsko in mornarico po sklepu ministrskega sveta, če je potrebno, v službo pri vojski tudi še: 1.) mladeniče od 18. do dovršenega 20. leta starosti (tako poklicanim mladeničem se šteje čas, ki ga prebijejo v službi pri vojski, v rok službe v stalnem kadru); 2.) moške do 55. leta starosti, če so sposobni za službo v zaledju.

Obveznost službe pri vojaški sili je splošna. Državljeni, sposobni za službo, služijo osebno ter se ne smejo nadomeščati z drugimi osebami, niti se ne morejo odkupiti od obveznosti.

Kdor nima državljske časti, ne sme služiti pri vojaški sili ter se v mobilnem in vojnem času uporabljati za dela v zaledju.

Stalno inčasno nesposobni, nadalje rodbine, imovine, obrati ali dohodki onih, 1.) ki se kakorkoli odtegujejo služenju svojega obveznega roka pri vojski in mornarici, 2.) ki zaradi tega, ker prestajajo sodno obsodbo, ali pa, ker ne

živajo državljske časti, ne smejo osebno služiti pri vojski in mornarici, so zavezani plačevati vojaško takso.

Vojaška taksa se plačuje od dovršenega 20. do dovršenega 50. leta in znaša: za nesposobne (če se niso namenoma pohabili) 50 %, za ostale pa 100 % letnega neposrednjega davka na oni del imovine, obrata ali dohodka, ki jim pripada.

Roditelji, odnosno glavarji rodbin, so odgovorni za plačevanje vojne takse za neoddeljene rodbinske člane.

SOKOLSTVO

VIII. vsesokolski zlet v Pragi leta 1926. Za zlet se že vrše priprave. Stanovanski odsek v Pragi je priredil posebna stanovanja za 100.000 oseb. Vse potrebščine pa morajo udeležniki prnesti s seboj, posebno odeje in rjuhe. Na telovadišču so se že pričela prva tesarska dela. Od Prage do telovadišča se bo napravila nova cestna železnica, ki bo vozila vsako minuto in bo mogla v dveh urah prepeljati nad 36.000 oseb. Tehnični odsek COS. je končnoveljavno uredil besedilo prostih vaj za članice in v prihodnjih dneh se bodo pričele razpošiljati tudi slike zletnih prostih vaj za članice. Slavnostni odbor za VIII. vsesokolski zlet je končnoveljavno določil, da se veliki zletni dnevi preložijo na prve dni julija, to je od 4. do 6.

ŽENSKI VESTNIK

Moka iz krompirja

Krompirjeva moka pri nas skoro ni znana. Ker bi utegnulo vendarle marsikoga zanimati, kako se doma na preprost način pripravi lepa, kakor sneg bela krompirjeva moka, prinašamo naslednji recept:

Pripravljen krompir najprej prav snažno operemo, natanko olupimo in zribamo tako kakor na primer hren ali redkev. Sedaj je treba škrob ločiti od staničnine, kar dosežemo z izpiranjem. Za to potrebujemo tri do štiri različne goste sита in nekaj druge posode, kakor na primer škafov.

Ko je primerna množina krompirja naribana, jo stresemo v najredkejšo sito in jo, držeč v škafu pod vodo, tako dolgo premešavamo z roko in jo izpiramo, da spravimo iz krompirja ves škrob in ostane na situ le staničnina. Škrob se zbira v vodi na dnu posode, popolnoma izprano staničnino iz sита pa devamo na stran v kako posebno posodo. Sedaj vzamemo na isto sito zopet drugo partijo naribanega krompirja in ga zopet v isti vodi na isti način izpiramo. Tako postopamo dalje, da predelamo ves krompir, ki smo ga odločili za moko.

Na dnu posode se nabira, kakor rečeno, v primerni plasti škrob, ki smo ga izprali iz krompirja. Toda ni še čist ter ga bo treba dalje izpirati. V to svrhu temeljito premešamo vodo v posodi, da se ves škrob v njej raztopi, in jo potem zlijemo skozi drugo gostejše sito v drugo posodo. Goščo, ki ostane v situ, zopet prav v živo izperemo v kaki posebni posodi in vodo s škrobom, ki ga na ta način dobimo, prilijemo k prvotni skozi sito precedeni vodi. Ostanek na situ (staničnina) vržemo k ostanku prvega izpiranja. Tako precedimo tekočino s škrobom vsaj še enkrat skozi gostejše sito in goščo zopet posebej speremo.

Po takem temeljitem izpiranju popolnoma ločimo škrob in staničnino. Škrob imamo v vodi, v posebni posodi pa prazno staničnino, ki jo porabimo svežo ali suho za krmo živini.

Toda pridobljen izdelek še ni popolnoma čist, kajti voda nad njim je še rdečkastorjava. Treba ga je torej še očistiti. To lahko in hitro dosežemo, ako previdno odlijemo umazano vodo, ko se je škrob popolnoma usedel na dno, in nalijemo naj sveže čiste vode, dobro premešamo, da se ves škrob raztopi. Nato malo počakamo, da se škrob zopet usede na dno, in potem vodo iznova odlijemo. Ko smo to ponovili petkrat do sedemkrat,

je škrob popolnoma čist. Sedaj zadnjič odlijemo vodo in nagnemo posodo, da se popolnoma odteče. Na dnu posode ostane snežnobel škrob, katerega v kosih pobere mo iz posode in denemo sušiti na daske ali kak les, ki smo ga prej obložili z močnim belim papirjem. Ob lepem vremenu sušimo zunaj na prostem. Ob dežju in pozimi pa v kaki goriki soti. Vsak dan škrob kake trikrat premešamo, da se bolje in hitreje posuši. Ko je tvarina popolnoma suha, jo z valjarjem za testo razvaljamo in razdrobimo v prah, ki je krompirjeva moka.

Shranjujemo jo v steklenih posodah s širokim vratom ali pa v pločevinastih puščah dobro zaprto na suhem prostoru.

Jed iz suhih hrušk. Skuhaj 1 kg suhih hrušk, potem jih razreži, odstrani peške in fino sesekljaj. V dveh žlicah masti ali masla zarumeni žlico sladkorja, dve dobri pesti drobtin in tri žlice moka. Sedaj prideni sesekljano sadje z vodo vred, malo osoli, pridaj cimeta, limonovih lupin in kolikor je treba še vode, da je jed primerno gosta. Potem naj še malo zavre. Ta jed je primerna k cmokom.

Mezga iz breskev. Lepo dozorele breskve operi in obriši, potem jih prekolji ter jim odstrani koščice in vse, kar je slabega. Takšne deni v popolnoma čist lonec, tega postavi v drugi, večji lonec, v katerem naj bo toliko vode, da bo segala prvemu loncu do srede. Oba lonca dobro pokrij ter pusti, da vro breskve toliko časa, da se zmehčajo. Nato breskve dobro stlači in pretlači skozi sito ter stehtaj sok. Za vsak kilogram soka prideni 80 dekagramov sladkorja, raztopljenega v treh osminkah litra vode. Zmešaj in kuhaj to zmes med vednim mešanjem toliko časa, da se nekoliko zgosti. Kdaj je kuhano, spoznaš najlaže tako-le: eno žlico zmesi deni na krožnik; če se hladna strdi, je mezga dobra in jo takoj odstavi. Navadno je treba mezgo kuhati pol ure. Mezgo še toplo napolni v kozarce, ki si jih poprej dobro ogrela. Polne kozarce postavi na mizo in nato na hladno mesto, da se napravi na vrhu skorjica. Drugega dne potresi mezgo s salicilom, zaveži in hrani na suhem, hladnem prostoru.

Odstranjevanje vinskih madežev. Madeži od črnega vina, ki so še sveži, se odpravijo, ako jih naribljemo s soljo in dotični komad perila potem temeljito operemo. Stare madeže pa je treba držati mokre nad zažganim žveplom. Žveplena para odstrani vsako barvo madežev. Seveda mora biti žveplena para zelo močna.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

Poljanske novice

Stari francoski ženitovanjski oklic. — «Koroški dan.» — Rokovnjač.

Poljanska dolina, 12. oktobra.

Stari ljudje iz prejšnjega stoletja so vedeli mnogo zanimivega povedati iz francoskih časov v dolini. Pripovedovali so, da se pravi «Pri županu» v Predmostu pri Poljanah zato, ker je bil tu za francoske dobe poljanski mer, po naše župan. Hiša nosi še dandanes to ime. Ples, ki se na deželi od gotove strani tako preganja in prepoveduje, so imeli tedaj v predpustu celo v poljanskem župnišču. Največ pa se pripoveduje o ženitovanjskih oklicih, ki so se razglašali občinstvu v Poljanah s prodovskega lesenega balkona ali hodnika. Tedaj so se v prvi vrsti sklepali zakoni pred županom, merom, in potem še le v cerkvi.

Tak oklic se je še ohranil, in sicer je že iz avstrijske dobe, z dne 16. januarja l. 1814. Kakor znano, je avstrijska vlada po odhodu Francozov še pustila nekaj časa zakone, prinešene po Francozih, kar tudi spričuje, kako so morale te postave našim prednikom ugajati, da so jih trpeli še po odhodu Francozov. Tu podajamo oklic, ki je spisan za tedanje čase (111 let star) še dokaj primerno, seveda v takratni slovenski pisavi.

zgoraj na levi z ilirskim grbom z napisom Illyrie (po naše Ilirija). Glasi se:

Oklec. Dones na Dan Nedele ta šestnajsti Dan Mesca Jannuariusa En Taužent osemsto inu šetnajstega Leta jest vam k pervim Malu očitnu oznanim, da je ena ženitna obluba sterjena med Tomažam Mesec dva inu dvajset let starosti zakonskim sinam Jakoba Mesee inu nigove žene Maria Dolliner Kmeta iz vasi Sredne vrdu (brdo) spod te desete Nummere Tratarske merie (županije). Inu med Magdalena Režen (Reschen) dvoiset let starosti ledig ta sredna zakonska čier ranciga Gropa Režena inu nigove žive žene Maria Sink gruntarja iz vasi Gaberk pod ta četrtu Nummera Loške merie, katera je u stanovainu u Gaberk per svij Mater. Leto vam bode oznanenu, de če kateri en zaderžek po postavah čez ta zakon da pernesti oče, ta ima ta zaderžek u enaistih dnevah naprei pernesti inu noter dati. Oznanem ta 16. Dan Iannuriusa 1814. Del Mairs provis. Karzišnik (Karsischinig). Podpis bi se menda po naše glasil: Za časasnega župana Karzišnik. Poleg županovega podpisa je pritisnjena županska papirnata vinjeta v obliki zvezde kot občinski pečat. Oklic je sicer še dobro ohranjen, le na oglih se mu pozna, da je bil nekje javno nabit.

«Koroški dan» smo imeli tudi v dolini. Priredil ga je Sokol v zvezi z drugimi narodnimi društvi v nedeljo 11. t. m. popoldne v Sokolskem domu v Gorenji vasi s predavanjem br. šolskega upravitelja g. Kekalja o zgodovinskem pomenu koroških Slovencev za Slovence iz prejšnje in najstarejše dobe naše zgodovine s prehodom na novo dobo, na plebiscit in njega za nas tako nesrečnim izidom. Končno je govornik omenjal nevarnost, v kateri se nahajamo še ostali Slovenci zaradi tako nesrečne meje proti Nemcem, in je pozival nas vse, da koroškim slovenskim razmeram posvečamo največjo pozornost, da jih enkrat rešimo izpod tujega jarma.

Po predavanju se je igrala domača igra «Stari in mladi», katere snov je vzeta iz življenja med starimi in mladimi na kmetih. Igralo se je za naše razmere prav dobro in se mora izreči igralcem za njihovo požrtvovalnost javno priznanje in zahvala. Prireditelj je bila srednje obiskana. Obžalovati je, da se dobe v dolini še vedno posamezniki, ki se sicer prištevajo k naprednjakom, a imajo za take zadeve zelo malo zmisla.

Po dolini in tukajšnjih hribih se klati neki tukajšnji vojni begunec, katerega početje že močno nalikuje življenju nekdanjih rokovnjačev. Fant je star nekaj čez dvajset let ter je bi že prej pred poklicem k vojakom na slabem glasu

in večkrat kaznovan zaradi tatvin; je prav predrzen ter se prikaže zdaj v tem zdaj v onem kraju. Kakor hitro ga hočejo prijeti, izgine kot kafr. Krade vse vprek, posebno všeč mu je perotnina, ki jo potem kuha in peče. Orožniki ga povsod zasledujejo. Neki orožnik ga je že zalotil baš pri kuhanju kure in ga ujel. Toda ptiča

Prišel je žid v Ljubljano, je mislil, da v zaspano prinesel bo novost.

Ponujal laške fige in razne migomige, — kdo mara za nerost?

Ponujal je mazila, sleparska razna mila, a kupil nihče ni!

Pri nas «Gazela» milo si svet je priborilo, vse drugo nam smrdi!

Saj je svetovnoznano napravilo Ljubljano, zato ga vse časti!

niso dobro poznali na dotični orožniški postaji, zato jim je ušel z verigo vred. Da fant more uganjati ta rokovnjaštva, so posamezni ljudje tu in tam sami krivi, ker mu najbrže dajejo zavetišče in tako potuho. Nekateri počenjajo to iz bojazni, a drugi iz sovraštva proti vojaštvu. Enkrat se bo ptiček že ujel in z njim morda še kdo drugi.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Štorkljo bi rad videl.

Oče: «Tinček, ravno sedaj Ti je štorklja prinesla brata. Ali ga hočeš videti?»

Tinček: «Rajši kakor brata bi videl štorkljo!»

Zločinec.

Sodnik: «Priznajte, da ste storili zločin, kakor sem ga sedaj opisal.»

Toženec: «No, točno ga niste opisali, toda vaš opis bom izrabil drugokrat...»

Otroška.

Sinček gleda očeta, ki je bil ves plešast, imel pa je dolgo brado, ter meni: «Kako je, ata, to, da so tebi na bradi lasje zrasli, na glavi pa ne?»

Dober odgovor.

Kmet: «Še enkrat Vam povem, gospod orožnik, da ni moj ta pes, ki za menoj gre.»

Orožnik: «Zakaj se pa Vas tako zvesto drži?»

Kmet: «Tudi Vi greste zvesto za menoj, pa le niste moj pes.»

Zvito vprašanje.

Jurij: «Blaž, ali si že videl kdaj kako družbo žensk, ki bi bila vsaj nekaj časa tiha?»

Blaž: «Samo enkrat, ko sem jih vprašal, katera je najstarejša, in takrat so vse utihnile.»

Zaman.

Sodnik: «Vse sem že poizkusil z Vami, kar postava dovoljuje, pa je vse zastoj.»

Postopač: «Sedaj vidite, gospod sodnik, da se vse Vaše postave za nič.»

Slamo ima v glavi.

Oče: «Ti, Peter, zakaj pa držiš vžgalico tako daleč od sebe, ko prižigaš luč?»

Peter: «Učitelj so mi v šoli rekli, da imam slamo v glavi, pa se bojim, da se mi bi vžgala...»

Ni bil to on.

V šoli je gospod katehet govoril otrokom o ustvarjenju sveta. Bila je baš velika vročina, ki je premagala Jožka, da je naslonil glavo na klop in zaspal. Zasanjal je, kako se je natihoma splazil na sosedov vrt in kradel jabolka. V tem je dejal g. katehet: «Jožek, kdo je ustvaril svet?»

Jožek se ni premaknil. Katehet se je razjezil, udaril s palico po mizi in glasno zaklical: «Jožek, kdo je ustvaril svet?»

Jožek se je mahoma zbudil ter mislil, da ga nekdo izganja iz vrta, kjer krade jabolka; zato reče: «Gospod, saj jaz nisem, saj jaz nisem...»

ČAJNA ROČKA

ako zlata, rudeča, modra, črna, rujava, vedno bo tebi prijateljica prava!

ČAJNA ROČKA zlata
 vsota plemenita in najfinjša zdraviljska mešanica v najdobrejši papirnasti, edina obstoječa čajna mešanica najfinjših sort in najkvalitetnejša v izdelnosti v paradi na družba kot srednje vrste.

ČAJNA ROČKA rudeča
 vsebinske paha, aromatična, čista
Indo-Ceylon
 čajna mešanica najfinjših sort, pri lahkih papirkih brez pri močnem z smetano pripraviti/100.

ČAJNA ROČKA modra
 čaj za dame
 mila, čista, za razžirajočo, lahko mešanico
Ruska čajna mešanica
 posebno plemenita in pripravljena samoparju, kar tudi pri daljšemu vžigalju ne postane grenka.

ČAJNA ROČKA črna
 čaj za gospode
 močan, plemenit, angleški okus odganjajoči, posebno primeren za uživanje z mlekom ali smetano kot zajetek.

ČAJNA ROČKA rujava
 prijetna in prijetna čajna mešanica za obitelji, tudi pri trajnem uživanju nobena okusna utrujenost.

Zadnji emok.

Hlapec Peter je stavil z gospodarjem, da bo pojedel 20 emokov, zabeljenih s slanino, ako mu plača liter vina. Devetnajst jih je srečno spravil v želodec, dvajseti pa se mu je ustavil ter ga je pustil na krožniku.

«Presneti nagajivec», mu je Peter žugal s kalcem. «Če bi bil vedel, da mi boš ravno ti ostal, bi te bil prvega pojedel.»

Tolažba.

Ožbovt: «Ljudje pravijo, da te tvoja žena vedno pretepa. Kakšen osel si pa ti, da vse to prenašaš?»

Gašper: «Zakaj bi ne prenašal, če je pretepanje njej v veselje, mene pa ne boli!»

Smešen predlog.

Podružnica sv. treh kraljev na Brezovem griču ni bila krasna le v notranjščini, marveč je bila tudi na zunaj olepšana z raznimi polobami. Tako so bili na pročelni strani naslikani sv. trije kralji, tob časa pa je s številnimi nalivi zbrisal podobo Boltežarja raz cerkven zid. Radi popravila je župnik vedno pritiskal na kmete, ki pa o tem niso hoteli ničesar slišati. Da bi jih bolj navdušil, je sklical poseben shod.

«Pomislite, farani,» je govoril na shodu, «radi vaše malomarnosti se naša lepa podružnica ne more več imenovati »pri sv. treh kraljih«, ker manjka Boltežarja.»

«Pa naj se imenuje »pri sv. dveh kraljih.« mu je zabrusil nekdo izmed občinstva.

Velika zahteva.

Gospodična je prišla k fotografu s prošnjo, da jo naslika.

«Kako naj vas naslikam,» jo je vprašal, «v stoječi ali sedeči poziciji?»

«Tako me morate zadržati,» mu je zabičala. «da me bodo tudi tisti poznali, ki me še niso videli.»

Baharija.

Pijanec se je natrkan vračal iz gostilne ter se je pričel jeziti nad polno luno.

«Kaj boš ti, ki si polna samo enkrat na mesec, se je drl nad ščipom, »jaz sem pa poln vsak večer.»

Gospodar.

Pri Rogovilarju je žena nosila hlače. Sosedje so radi tega nagajali možu ter ga osrčevali, naj se ji postavi po robu. To je mož o prvi priliki tudi poskusil, česar pa ni mogel izvesti in se je razjarjen ženici skril pod mizo.

«Ali mi greš izpod mize!» ga je žena podila iz skrivališča.

«Nočem,» se ji je uprl, «jaz sem gospodar v hiši.»

Zbujeni menih.

Menih si je najel spremljevalca, s katerim je potoval po deželi. Prišla sta nekega večera do samotne krčme, kjer sta prenočevala. Pred počitkom je spremljevalec naročil gospodinji, naj ga pokliče na vse zgodaj, če mogoče, še pred četrto uro.

Gospodinja je izpolnila njegovo željo. Mož se je v temi oblekel ter je v naglici ogrnil namesto svoje menihovo suknjo.

Ko se je pričelo daniti, je bil možak že daleč na potu in tedaj je opazil, da je oblekel menihovo suknjo.

«Presneta avša!» se je razljutil nad krčmarico. «Namesto mene je zbudila menih.»

Drugi lonec.

Gospodinja je poslala deklo k lončarju z naročilom, da ji kupi dva enaka lonca. Prinesla pa ji je le enega, ki ga je postavila prednjo na mizo.

«Kje je pa drugi lonec?» jo je vprašala karajoče.

«Saj je ta drugi,» ji je odgovorila. «Prvi se je namreč med potjo razbil.»

Vse v redu.

Neki madžarski graščak se je pripeljal s potovanjem domov. Na kolodvoru ga je čakal sluga z vozom. Med potjo proti domu je graščak vprašal slugo: «Ferenc, ali je vse v redu doma?»

Sluga: «Vse v redu, milostljivi gospod, samo Karo je poginil.»

Graščak: «Karo, moj ljubi psiček? Zakaj je poginil?»

Sluga: «Ker je pojedel preveč konjskega mesa.»

Graščak: «Kako pa je prišel do njega?»

Sluga: «Ker sta dva konja zgorela.»

Graščak: «Kako pa se je to zgodilo?»

Sluga: «Ko so devali staro gospo baronico na mrtvaški oder, so se venci vneli ter je zgorel grad.»

Graščak: «Za Boga, moja mati je mrtva?»

Sluga: «Mrtvoud jih je zadel, ker so Vaša milostljiva soproga pobegnili s buzerskim ritmojstrom. Drugače pa je vse v redu...»

Razjarjena jajčarica.

Evlalija je kupovala na trgu jajca in se ni mogla s prodajalko sporazumeti glede cene.

Po dolgem pogajanju je dejala nejevoljno jajčarica: «Pustite me v miru, ako mi ne morete toliko dati, kolikor jaz zahtevam, pa si sami znesite jajca.»

Narobe je.

Ožbovt je zagledal na lovu jazbeca, ki je smuknil v luknjo. Hitro je vtaknil roko v luknjo, da ga vjame.

«Ali ga držiš?» vpraša prisotni lovec.

«Ne,» odvrne Ožbovt, ki ga je jazbec ugriznil, «on drži mene.»

Veselo obvestilo.

«Ali je to res, da se ne sme v nebesih delati,» je vprašal umirajči posestnik duhovnika.

«Seveda ne,» je ta odgovoril.

«Sedaj lahko umrem mirno,» je vzkliknil veselo posestnik, «jaz sem pa vedno mislil, da moramo mi kmetje pomagati pri grmenju.»

Smola.

Janez je dal svoji izvoljenki prstan in jo po nekaj dneh vprašal: «Ali so tvoje prijateljice kaj občudovale prstan?»

Urška: «Seveda so ga. Dve sta ga tudi takoj spoznali.»

MALI OGLASI

Zapomnite si dobro,

da prodaste suhe gobe, jajca, maslo vedno po najvišji dnevni ceni le v trgovini Franc Senčar, Mala Nedelja in Ljutomer. Velika izbira raznega jesenskega in zimskega blaga po zmernih cenah.

Po zelo znižanih dnevni cenah

si lahko nabavite raznovrstno manufakturno blago za ženske in moške obleke ter k temu spadajoče potrebščine, nadalje vseh vrst galanterijo kakor tudi specrijsko blago in železino pri

R. Rutnerja nasledniku na Vrhniki.

V zalogi imam vse potrebščine za šivilje in krojače, katerim dajem poseben popust. — Potrežba točna in solidna. 42

KRČNE ZILE

si zavarujete s pat. **antivarix** obvezo. Cena 150 Din. 81

Naročila:

M. BARTL, Ljubljana, Stritarjeva ulica 2.

Igralci harmonik, pozor!

Vsakdo, ki želi imeti Lubasove harmonike, vedi, da ima iste v zalogi edinole Lubasov zastopnik za Jug slavijo

ALES POTOČNIK
v Selcih pri Škofji Loki.

Prodaja jih po istih cenah, ki so bile na ljubljanskem veleboju v veljavi. Ta zastopnik sprejema naročila na nove harmonike in sprejema stare v strokovno popravilo. 72

J. STJEPUŠIN
SISAČ

priporoča 9

boljše tamburice, strune, partiture, sole in ostale potrebščine za vsa glasbila

Odlikovan na pariski izložbi

Roman
La Dame de Monsoreau

(Zvestoba do groba)

ki so ga »Jutrovi« čitatelji čitali s izredno napetimi zanimanjem

je izšel.

Naroča se ga v upravi »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4.

B. ostan stano 45 Din

Vesna v polplatno 55 Din

Vesna v platno 65 Din

Kaj piše kritik o knjigi:

Roman je poln divne stare romantike ki je ni več v moderni literaturi. Toda moški nje svet še vedno dehti, še vedno se pri takem etvu orose nezne oči in tudi debel-kožnisti bratec ne more kajige odložiti neophrane. Slovenski prevod bo v današnji dobi, ko je tako malo zares dobrega etiva, tr krat dobrodošel, tembolj, ker je za obično, pa zelo okusno izdelano in bogato ilustrirano knjigo: cena prav nizka.

Priatelji dobre knjige, naročite si jo in izpopolnite svoje domače knjižnice!

Jugoslovanski
kreditni zavod

v Ljubljani, Mariin trg št. 8

sprejema hranilne vloge in
vloge na tekoči račun
ter jih obrestuje

najugodnejše.

Vezane vloge
obrestuje po dogo-
voru. Podeljuje proti
dobremu poročtvu oseone,
trgovske in obrtne, po-
sebnobno kratkoročne kredite.